

Наша Ніва

№ 25 (479) 7 ліпеня 2006

www.nn.by

П Е Р Ш А Я Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Э Т А ISSN 1819-1614

Заснаваная ў лістападзе 1906. Адноўленая ў траўні 1991. Выдавец: Фонд выдання газеты «Наша Ніва». Выходзіць штотыднёва, у пятніцы

Мы вам яшчэ пакажам таварыша Сапегу!

Маскве чарговы раз прапанаваны ад мёртвага асла вушы. Менавіта так перакладаюцца на мову вялікага камбінатара тэзы, што прагучалі з высокай трыбуны ў Менску ў звязку з афіцыйным Днём незалежнасці. Маўляў, мы за інтэграцыю, але на грунце сувэрэнітэту. Мы ня супраць падзяліцца «трубой», але па рынкавым кошце. **Палітычны тыдзень** аглядае Аляксандар Класкоўскі. **Старонка 16.**

PHOTOBYMEDIANET

Будслаў: плян на 2506 год

20 тысяч пілігрымаў сабраліся сёлета на Будслаўскі фест. **Старонка 7.**

Грамада шукае зьмену Казуліну

У якасці кандыдатаў фігуруюць Калякін, Краўчанка і Сініцын. **Старонка 4.**

Новым паслом ЗША можа стаць жанчына

Джордж Крол разьвітваўся зь Беларусью са сьлязьмі ў вачох. **Старонка 4.**

ВЕРАНІКА ДЗЯЛОК

Падарожжа з «Нашай Нівай»: Махро—Янова—Моталь—Дастоева—Моладава—Агова—Дубай. **Старонкі 21—23.**

На фота: **Стары брук** у Агове.

«Дарагая апазыцыя,

ад перастаноўкі месцаў складнікаў значэньне сумы не мяняецца», — такое пісьмо папрасіў перадаць адзін з чытачоў «НН».

У аснове палітыкі ляжаць пытаньні вартасцяў і грошай. Якія каштоўнасьці адстойваюць дэмакратычныя лідэры? На чые рэсурсы яны абапіраюцца?

Палітык без каштоўнасьцяў можа выконваць толькі дапаможныя ролі. Гэта раз. Палітыка ня можа рабіцца без апоры на нацыянальны капітал. Гэта два.

Калякін слухна адзначыў, што апазыцыя правяла кампанію, маючы ў 500 разоў меней рэсурсаў, чым Лукашэнка. Так і ёсьць. Прайшло тры месяцы пасля выбараў, і што, апазыцыя зрабіла адзін крок для пошуку сродкаў? Такой магчымасьці няма, адказваюць мне. Калі няма, тады мо няма сэнсу і займацца палітыкай? Мо проста час займацца нечым іншым — кнігі пісаць, магільны продкаў парадкаваць? (Гэта да пытаньня пра вартасці.)

Апазыцыя маўчыць. Ці то ад вялікага розуму, ці то ад вялікае пустаты. Тым часам улады навязваюць свае тэмы для гаворкі: супольная абарона незалежнасьці (ад каго?), выбары паводле партыйных сьпісаў (... а дурню радасьць) і — новы апазыцыянэр выявіўся (трымайце мяне!) — Дубовік.

Пакуль ня ўзьнікне рэальная, а не гіпатэтычная пагроза эканамічнай стабільнасьці, наўна чакаць пераменаў з гэтага боку.

А апазыцыя ня знойдзе рэсурсаў, пакуль у яе ня будзе аднаго лідэра і яснага пляну дзеяньняў. Аднак, не пасьпеўшы абраць, лідэра топяць. Не пасьпеўшы дайграць адну схемку, яны ўжо выстройваюць новыя. Пісаць пра вас ня хочацца, палітыкі... Хочацца пісаць кнігі і прыбіраць магільны слаўных продкаў.

Барыс Тумар

Тыдзень фэстаў

Найбольшы каталіцкі фэст у Будславе, галоўнае свята рэжыму (Дзень незалежнасьці ад Эўропы),

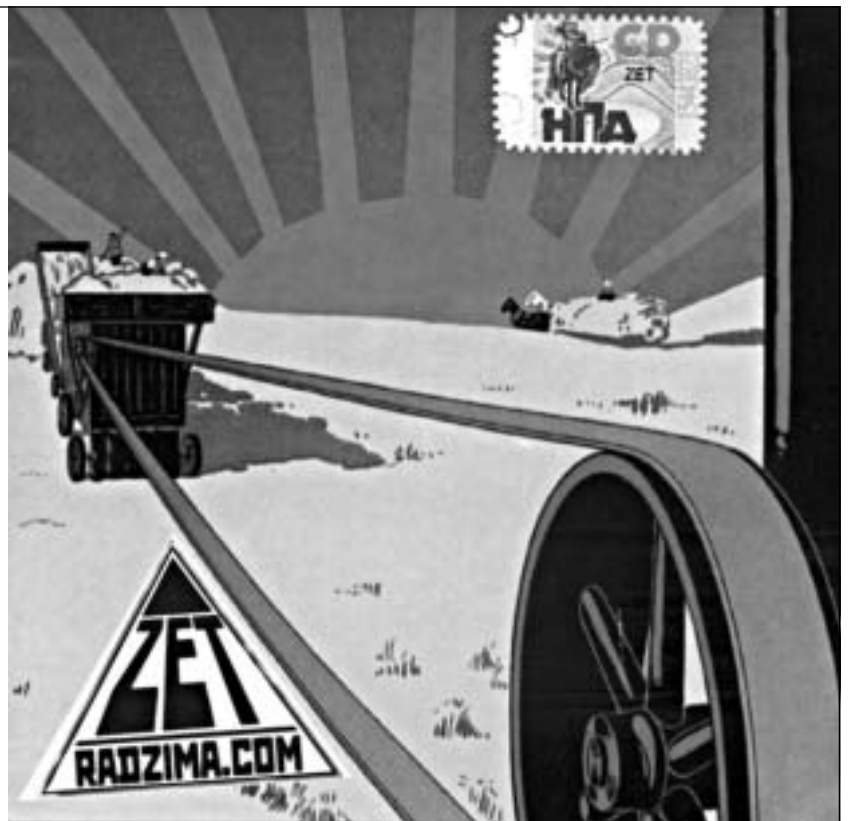
мэдыяваль у Наваградку — традыцыйныя і ўвадначас не падобныя да мінулагодніх імпрэзы. Будслаўскі фэст быў яшчэ лепш арганізаваны і сабраў яшчэ больш вернікаў, чым летась. Дзень рэспублікі выйшаў яшчэ больш паўночнакарэйскім — на парад вывелі нават маладых у шлюбных строях. Наваградзкае свята — яшчэ больш разгульным, але пад бел-чырвона-белым сьцягам, зь якім цяпер адназначна асацыюецца ўсё незалежнае — нават калі расейскамоўнае.

У астатнім лета засталася летам. «Бунт», як некалі праддеча яго «Зубр», размалёўвае сьцены і нават асфальт фірмовымі лягатыпамі. У Менск сьледам за мошчамі святаго Міколы прывезьлі руку Яна Хрысьціцеля пад аховай казакоў. Летась гэтая сонная цыклічнасьць не выклікала б такога ўнутранага пратэсту. А любыя праявы жывога мысьленьня, дзеяньня, жывой Беларускасьці — такой радасьці. Пасля гэтае вясны хочацца большага. Хочацца... усяго.

Андрэй Скурко

Radzima
tam,
dzie
ZET

Novy dysk hurtu

П Ы Т А Й Ц Е С Я Ё Н Е З А Л Е Ж Н Ы Х Р А С П А Ё С Ю Д Н І К А Ё

У свой час

Эдвард
Вайніловіч

Магдалена
Радзівіл

Васіль Быкаў

ахвяравалі на «Нашу Ніву»

з пачатку 2006 году
газэта атрымала
5000 ахвяраваньняў
з усіх куткоў Беларусі.
Дзякуй!

ЮЛІЯ ДАРАШКЕВІЧ

Ходзяць упартыя чуткі, што асобныя кіраўнікі БСДП(Г) пачалі пошукі новага лідэра партыі, бо ня маюць надзеі на хуткае вызваленне Аляксандра Казуліна з-за кратаў.

Перамовы ідуць з «палітычна блізкім» лідэрам — кіраўніком Партыі камуністаў Беларускай Сяргеем Калякіным, якому пагражае значнае скарачэнне, калі не суцэльнае

Грамада шукае зьмену Казуліну

**Статкевіч, Казулін...
Хто наступны кандыдат
Анатоля Ляўковіча (зьлева)
і Уладзімера Нісьцюка?**

закрываць партыі пасля аб'яднаўчага зьезду ПКБ і КПБ.

Другім прэтэндэнтам на пасаду старшыні партыі называюць экс-міністра замежных справаў Пятра Краўчанку. У сярэдзіне 90-х ён ужо ўваходзіў у сацыял-дэмакратычную партыю і быў сябрам яе фракцыі ў ВС.

Самым жа нечаканым прэтэндэнтам на крэсла старшыні выглядае першы кіраўнік Адміністрацыі прэзідэнта Леанід Сініцын: у 2001 г. ён ужо рабіў спробу вярнуцца ў беларускую палітыку, вылучыўшыся на прэзыдэнцкіх выбарах. Аднак хутка зняў сваю кандыдатуру й вярнуўся ў Расею, дзе цяпер мае бізнэс, зьвязаны з гандлем мэталом.

АШ

Новым паслом ЗША можа стаць жанчына

Прыём з нагоды Дня незалежнасьці ЗША 4 ліпеня быў разьвітальным для пасла Джорджа Крола. Амэрыканскі пасол выступіў на ім з прамовай на беларускай мове. Ён гэтак расхваліваўся пад канец выступу, што голас яго затрымцеў і ён ледзь стрымліваў сьлёзы. «Беларусь будзе з мною», — прызнаўся ён. «За нашу і вашу свабоду!» — працягваў ён словы Тадэвуша Касцюшкі, героя вайны за незалежнасьць Злучаных Штатаў. — Няхай жывуць ЗША і няхай жыве Беларусь!» — скончыў ён.

Пасля гэтага прагучалі гімны — беларускі «Магутны Божа» і амэрыканскі.

Гэты была другая дыпламатычная місія сп.Крола ў Беларусі і першая ў кар'еры ў якасьці пасла. Адносіны Беларусі і ЗША былі ня кепскімі, а вельмі кепскімі ўсе гады паслоўства Дж.Крола. Беларусь актыўна ўдзельнічала ў анты-амэрыканскім інтэрнацыянале, а амэрыканскі кангрэс прыняў Акт пра дэмакратыю ў Беларусі. Невядома, ці бу-

дзе калі ў кар'еры Дж.Крола больш складаная, як у Менску, місія. «Беларусь павінна вярнуцца ў мэйнстрым эўрапейскай гісторыі», — так ён сфармуляваў сваё бачаньне задачы ў адным з выступаў. Калі ў 2003 годзе Беларусь займала ці не апошні радок сярод прыярытэтаў амэрыканскай дыпламатыі, дык у 2006 годзе ўвага да яе значна вырасла. У гэтым немалая заслуга вытрыманага і цярплівага амбасадара.

Сымпатыі беларускага бамонду ён заваяваў сваёй мілагучнай беларускай мовай і непадробнай лобожыю да нашай культуры. Ён ня толькі загаварыў па-беларуску сам, але і беларусізаваў жыцьцё амбасады. Маючы мала магчымасьцяў камунікацыі з афіцыйнымі ўладамі, ён не прапускаў ніводнай нагоды для кантакту з простымі беларусамі. Ён не мінаў ніводнай кніжнай навінкі і быў асабіста знаёмы з усімі беларускімі рокерамі. Карацей, поўная процілегласьць тыповаму лукашэнкаўскаму чыноўніку.

АНДРЭЙ ПЯНКЕВІЧ

Джордж Крол запомніўся непадробнай лобожыю да беларускай культуры.

Паводле інфармацыі «НН», новым амбасадарам ЗША ў нашай краіне можа стаць дыпламатка з досьведам працы ў Менску пры паслу Майклу Козаку, які вылучаўся жорсткім стаўленьнем да лукашэнкаўскай адміністрацыі.

Барыс Тумар

Дзень Каранацыі Міндоўга

Літва рыхтуецца да сьвяткаваньня тысячагодзьдзя першай згадкі пра яе ў летапісах, што адбудзецца ў 2009 г. У Вільні зьявілася адмысловая рэклама. 6 ліпеня Літва адзначае нацыянальнае сьвята — Дзень Каранацыі Міндоўга.

Між тым Міндоўгавай сталіцай быў Наваградак, а Вялікае Княства было залатым векам Беларусі. І ўсё ж беларусы каранацыі не сьвяткуюць, і конны помнік Міндоўгу ў Беларусі так і не паўстаў. Усё ў будучыні?

Сямён Печанко

Першы сухарэнкаўскі прысуд

Маладафронтаўца Эдуарда Зелянкава не пасадзілі. На судзе ў Жлобіне прысутнічаў Зьміцер Дзядзенка.

Горад сталёвых трубаў і мяккіх кіцяў

Жлобінскі вакзал сустракае гармідарам: вакол цягнукоў мітусяцца кракадзілы, жырафы, сабакі. Гэта жлобінкі прадаюць мяккія цацкі тутэйшай фабрыкі штучнага футра «БелФА». Яны лёгка апэруюць курсамі валютаў, разлічваюць цэны ў грыўнях ці далярах. За 50 мэтраў ад вакзалу — рынак цацак. Цэны на місяў і кіцяў сьмешныя. Але цётчкі радыя кожнай капейцы. Ня ўсе ж жывуць так багата, як Беларускі мэталюргічны завод, прадукцыя якога ідзе на Захад. Таму й заробак рабочага на БМЗ у паўтара раза вышэйшы, чым начальніка цэху на МАЗе.

Байкер і каталік

Бацькі Эдуарда Зелянкава таксама зь ліку шчасліўцаў. Яны працуюць на БМЗ. У мэталюргічным тэхнікуме вучыцца й сам 22-гадовы хлопец. Ён паступаў у БДУ на паліталёгію, але прайшоў толькі на платнае аддзяленьне, а грошай на аплату нават у багатых мэталюргаў няма.

Ён увогуле любіць мэтал. Ён байкер. Любімы музычны стыль — гэві-мэтал. За час вучобы на падрыхтоўчым аддзяленьні ў Менску пабыў старшынём фан-

клубу «N.R.M.». Ён шчыры каталік (хоць і быў хрышчаны ў праваслаўе).

Свой абавязак перад нацыяй Эдуард упершыню востра адчуў яшчэ ў 1995 г., калі навучаўся ў 5-й класе: «У нас былі яшчэ старыя падручнікі. Зь іх я зразумеў, што наша мова — беларуская, сьцяг — белчырвона-белы. А потым я даведаўся, што БНФ дагэтуль існуе. І ня толькі БНФ, а цэлае незалежнае грамадзтва».

У 2001 годзе, за пару месяцаў да выбараў, ён пазнаёміўся з хлопцам, які сам знайшоў у Інтэрнэце інфармацыю пра «Малады фронт». Разам яны далучыліся да арганізацыі. «За пару тыдняў да выбараў гэты хлопец здаў мне кіраўніцтва жлобінскай арганізацыяй, я патрапіў на Цэнтральную раду — так усё і пачалося», — распавядае хлопец.

А скончылася тым, што Эдуард першы трапіў у суд паводле сухарэнкаўскіх паправак у Крымінальны кодэкс. Жлобінскія кадэбісты праявілі энтузіязм. Крымінальныя справы супраць менскіх лідэраў цягнуцца, і да суду яшчэ далёка.

У акно і суд відно

Цяжка было першы ты-

дзень пасля завядзеньня справы. «А потым я шмат размаўляў з ксяндзом Леанардам. Вельмі істотнай была падтрымка Паўла Севярынца: ён тэлефанаваў мне пры першай жа магчымасьці і заўжды спасылаўся на Біблію».

«Я думаў, што мяне выключачь з тэхнікуму адразу пасля завядзеньня крымінальнай справы. Але дырэктар выявіўся прыстойным чалавекам. Ён мне паведаміў, што мае праблемы з заканадаўствам да навучаньня ня маюць адносінаў».

Бацька Эдуардавага выбару не падтрымлівае. «Маці падтрымлівае апазыцыйныя ідэі, але не падтрымлівае мэтадаў, якімі дзейнічае апазыцыя. Таму не падтрымлівае і маіх дзейняў», — распавядае актывіст.

Гэткая пазыцыя тыповая для Жлобіна. Дэмакратычных актывістаў у горадзе ня больш за сотню чалавек. Самыя вялікія арганізацыі маюць ПБНФ і АГП.

Тэрмін альбо штраф?

На працэс Эдуард зьявіўся ў чорным гарнітуры, чорнай кашулі й чырвоным гальштукі. Хлопца вінавацілі ў хуліганстве і дзейнасьці ад імя незарэгістраванай арганізацыі. Падста-

вай для абодвух артыкулаў абвінавачаньня было адно і тое самае графіці на часовай агароджы вакол будоўлі. Падчас сьледства абвінавачаньне ў хуліганстве здолелі зьняць: справа ператварылася ў чыста «палітычную». На судзе Эдуард не адмаўляў прыналежнасьці да «Маладога фронту».

Доказам ягонаю «незаконнай дзейнасьці» былі сьведчаньні юнакоў, якіх ён «уцягваў» у незарэгістраваную арганізацыю пасля таго, як пачалі дзейнічаць «сухарэнкаўскія» папраўкі. Рэчавымі доказамі на судзе фігуравалі ўлёткі, налесткі й дакумэнты, знойдзеныя ў Зелянкава пры асабістым надглядзе падчас затрыманьня, а таксама забраныя падчас ператрасу ў кватэры. Амаль усе яны датычылі альбо кампаніі Мілінкевіча (і ня мелі дачынення да дзейнасьці МФ), альбо пэрыяду, калі не існавала крымінальнага перасьледу за дзейнасьць незарэгістраваных арганізацыяў. Тым ня менш, прадстаўніца пракуратуры запатрабавала для Эдуарда 1 год пазбаўленьня волі з адтэрміноўкай.

Адвакат Аляксандар Галеў у сваю чаргу папрасіў

У Віцебску аб'явіўся свой Атрошчанка

4 ліпеня ў Віцебску адбылося першае судовае паседжаньне паводле пазову да незалежнай газеты «Віцебскі курьер». Віцебскі прадпрымальнік Аляксандар Данілаў палічыў, што надрукаваны ў газэце артыкул нашкодзіў рэпутацыі яго бізнэсу. У тым артыкуле вялося пра адвод зямельнай плошчы на пабудову забаўляльнага комплексу. Будаўніцтва можа часткова закрануць плошчу Свабоды і парк імя Фрунзэ. Паводле

аўтара артыкулу, вырашэньне зямельнага пытаньня на карысьць Данілава адбылося без уліку грамадзкай думкі, правядзеньня гарадскога конкурсу і абвяшчэньня тэндэру. Паводле яго меркаваньня, прадпрымальнік мае сувязі ў выканкаме, якія і скарыстаў для вырашэньня свайго пытаньня.

Рэдактар «ВК» Уладзімер Базан перадаў у суд копію ліста з Акадэміі навук, у якім гаворыцца пра незаконнасьць рашэньня віцебскага гарвыкан-

каму наконт адводу зямлі. На тым месцы знаходзяцца падмуркі Сьвятамікольскай катэдры, яшчэ раней там месцілася царква Параскевы Пятніцы. Аднак судзьдзя зьвярнула ўвагу на тое, што копія ліста юрыдычна не завераная і прызначыла другое слуханьне на 26 ліпеня.

Прадпрымальнік Данілаў, у мінулым інструктар абкаму партыі, займаецца здачай у арэнду памяшканьняў, яго жонка валодае турыстычнай фірмай.

Справа нагадвае рэмэйк колішняга ціску на газэту «Народная воля» з дапамогай вытворцы сподняга Сяргея Атрошчанкі.

Сямён Печанко

«Лінію Сталіна» ўмацоўць ядравай зброяй

Нацысты ў свой час лёгка ўзялі ўмацаваньні «Лініі Сталіна». Відаць, улічваючы памылкі, цяпер «Лінію Сталіна» ўмацоўць ядравай зброяй.

На пачатку 1990 году ў Паўночным мікрараёне Баранавічаў была ўсталяваная стратэгічная ракета Р-

12 (паводле амэрыканскай класыфікацыі — СС-20), што магла насіць на сабе ядравую боегалоўку. Яна мусіла сымбалізаваць працэс раззбраеньня, які тады распачалі СССР і ЗША.

Аднак сёлета той помнік-ракета будзе дэмантаваны і вывезены з Баранавічаў.

Новае месца «базаваньня» СС-20 — «Лінія Сталіна». Адаць ракеты вырашыў баранавіцкі гарвыканкам на зварот дзяржсакратарыату Рады Бясьпекі.

Замест СС-20 плянуецца ўсталяваць нейкі дэкарацыйны знак, які таксама будзе сымбалізаваць пра-

цэс раззбраеньня.

Гэткім чынам пачынаецца і раззбраеньне саміх Баранавічаў ад помнікаў-зброі. З поўначы цяперака ніякай «абароны» ня будзе. Захад стрымлівае гармата, поўдзень — МІГ-16, а на ўсходзе сканцэнтраваны паравоз і палутарка часоў ІІ сусьветнай.

Руслан Равяка,
Баранавічы

Беларусы Расеі зьвярнуліся да краінаў G8

Напярэдадні ліпеньскага саміту G8, што адбудзецца ў Санкт-Пецярбургу, беларусы Расеі даслалі ў амбасады краінаў-удзельніцаў адмысловы зварот. У ім адзначаецца, што станаўленьне аўтарытарнага рэжыму ў Беларусі адбываецца не без удзелу Расеі. У сувязі з гэтым прапануецца прыцяг-

нуць увагу да праблемы дэмакратычных пераўтварэньняў у Беларусі, аказаць уплыў на кіраўніцтва Расеі з мэтай спынення падтрымкі ім дыктатарскага рэжыму, стварыць сыстэму незалежных электронных СМІ, якія б вярталіся на Беларусь.

СП

Першы сухарэнкаўскі прысуд

Працяг са старонкі 5.

суд зьвярнуць увагу на мэты, зь якімі была створана арганізацыя. Паводле ягоных словаў, дзяржава павінна была б падтрымліваць такія арганізацыі, а не судзіць за ўдзел у іх. Ня верылася, што гэта ўратае хлопца ад судзімасьці.

Судзьдзя Шаўцоў вынес рашэньне, якога мала хто чакаў. Суд пакараў Эдуарда не пазбаўленьнем волі, а

штрафам 30 базавых.

Лідэр сталічнай моладзі Сяжук Лісічонок расцэньвае мяккі прысуд Зелянкову як маленькую перамогу. Невядома, ці стане ён таксама меркай, ад якой будучы адштурхоўвацца судзьдзі ў працэсах над удзельнікамі незарэгістраваных арганізацыяў — кіраўніцтвам «Партнэрства» (суд мае пачаць у другой палове месяца) і «Маладога фронту».

Аркадзь Шанскі, Жлобін

АНОНС

літаратурны
сшытак «НН»

ліпень 2006

Ігар Бабкоў гутарыць з
Натальляй Гарбанеўскай

Апавяданьне Аляксандра
Апона «Азіятка і кампанія»

Аляксандар Фядута
перачытвае Андрэя
Макаёнка

Міхась Скобла
разьвітаецца зь Любай
Тарасюк

Сяргей Прылуцкі.
«Дывэртысмент для ІК»

Апавяданьні Анджэя
Стасюка ў перакладзе
Марыі Мартысевіч

Чытайце ў наступным нумары

Будслаў: плян на 2506 год

20 тысяч пілігрымаў сабраліся сёлета на Будслаўскі фэст.

Кульмінацыяй ушанавання абраза Маці Божай Будслаўскай традыцыйна ёсць урачыстае пэсьце са свечкамі апоўначы. Яно абыходзіць Красную плошчу, над якой узвышаецца базыліка.

Пілігрымы збіраюцца ў Будслаў з усёй Беларусі, сёлета групы вернікаў прыйшлі ў Буду таксама з Польшчы, Літвы, Расеі, Латвіі. У групах паломнікаў пераважалі школьнікі і студэнты ад 10 да 25 гадоў. Найбольшая калёна пешых пілігрымаў прыбыла зь Віцебшчыны — каля 1500 чалавек.

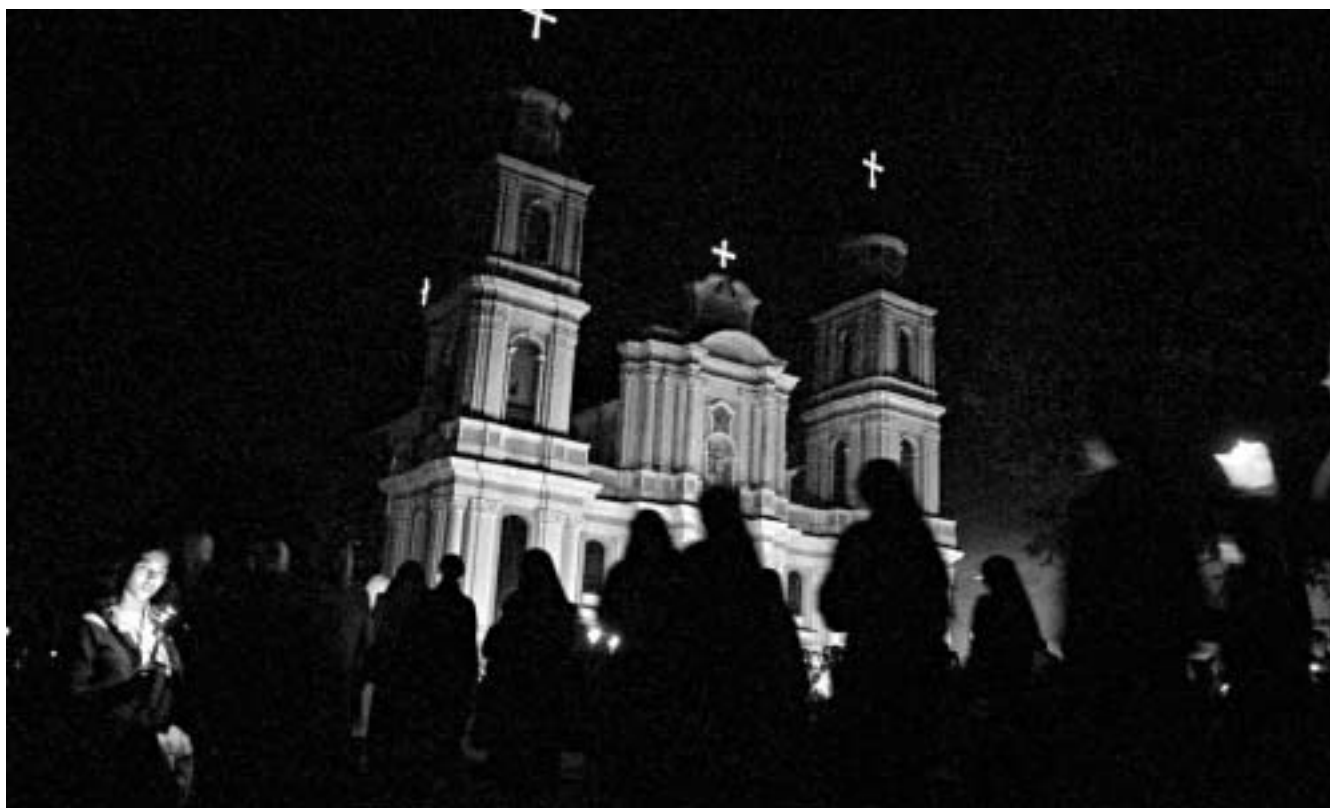
Намётавыя лягеры разбітыя на ўсіх канцах мястэчка. Паля-

выя кухні раздаюць гарачую макарону ды чай.

Зь Менску пешшу адолелі шлях 450 чалавек. Дарога заняла ім 5 дзён.

«Было асабліва прыемна апошнія два дні, у Заходняй Беларусі, дзе гаспадары частуюць пілігрымаў і прымаюць на начлег. Нават лязню нам зрабілі», — кажа нам хлопец з гітарай каля аднаго з наметаў. Яго завуць Андрэй Такінданг. Ён студэнт Унівэрсытэту культуры і ходзіць сюды ўжо пяты год. Ужо другі год зь ім кроцьць

Працяг на старонцы 8.

Сёлета на фэсьце было некалькі тысячаў маладых пілігрымаў.

Гэта быў першы фэст пад началом біскупа Антонія Дзям'янкі.

Абраз Маці Божай Будслаўскай зьдзяйсняе сваю штогадовую вандроўку.

Будслаў:

Працяг са старонкі 7.

ягоная маці, што адмыслова бярэ адпачынак.

Апошнія мэтры дарогі да абраза, у самой базыліцы, упрыгожанай гіганцкімі гірляндамі з дубовага лісьця, вернікі прапаўзаюць на каленях. Самыя палымяныя сярод іх ішлі на хлебе й вадзе.

Традыцыйна людзі нясуць з сабой у дарогу камень, які сымбалізуе груз граху.

Сталічная парафія Сьвятых Сымона і Алены выступіла з ініцыятывай, каб з наступнага году кожны пілігрым замест яго нёс з сабой мяшчак роднай зямлі. Мясцовыя ўлады ідуць насустрач: за Сэрваччу насупраць базылікі вылучанае месца, дзе тую зямлю будуць сыспаць у адзін курган. «Да тысячыгодзьдзя базылікі, з адраджэньнем веры тут паўстане самая высокая гара Беларусі», — напайжартам-напайусур'ёз кажа пробашч парафіі Ўладзіслаў Завальнюк.

Менчuki задумалі і яшчэ адну сымбальную акцыю. Будслаў быў падараваны бэрнардынам у 1504 годзе. Галоўнай крыніцай прыбытку першых слуг Хрыстовых тутакса быў сплаў лесу. Першыя платы да Вільні пайшлі па Сэрвачы і Вяльлі ў 1507 годзе. Мяркуецца, што шляхам манахаў-пльтагонаў налета зь Вільні ўздымецца міжнародная водная пілігрымка на чаўнах і байдах.

Сёлета ж галоўным відам транспарту быў аўтамабільны. Адных аўтобусаў у Буду зьехалася 140, аўтамабілі ж занялі прасторныя выганы на ўездах у мястэчка і суседнія вёскі. Дзяцей асабліва пацешылі пілігрымы на ўпрыгожаных сіннімі і жоўтымі агеньчыкамі — колеры Касьцёлу — магутных матацыклах.

Калёны паломнікаў аздабляла таксама бел-чырвона-белая атрыбутыка, а моладзь як адзін носіць значкі «За Свабоду» і «16».

«Нас дзесяць чалавек, мы ішлі сюды з Жодзіна пад бел-чырвона-белым сыцягам», — расказвае лідэр тамтэйшай моладзі Павал Красоўскі. Спалены сонцам, ён не хавае радасьці. Якраз перад пілігрымкай спынілі палітычна матываваную крымінальную справу, якую на яго спрабавалі сфабрыкаваць перад выбарамі.

Ахоўнікаў парадку ў Будславе няшмат. Дый яны й не патрэбныя. Нягледзячы на тое, што частка абарыгенаў ска-

плян на 2506 год

Усяго на фэсце было каля 20 тысячаў чалавек.

рыстоўвае фэст як нагоду для шашлыкоў і піва, якія масава прапануе мясцовая спажываўкаапрацыя, у мястэчку пануе ціша і зычлівасьць. Палаткі гандлююць фэставым таварам, сярод якога вылучаюцца традыцыйныя самаробныя смактулькі-пеўнічкі і ляндрынкі ў каляровых абгортках.

Будслаўскі фэст вылучаецца шматканфэсійнасьцю і шматнацыянальнасьцю. Праваслаўныя манахі з латка прадаюць манастырскія прысмакі. За гдзіну да поўначы хор Грэка-Каталіцкае Царквы сьпявае акафіст. Уніяцкая служба па ўсходнім абрадзе адбылася ў старым касьцёле пасяля галоўнае мшы.

Яднае ўсіх вернікаў беларуская мова — на ёй вяліся ўсе службы. Уражвае колькасьць сучасных каталіцкіх поп-песень на роднай мове. І ксяндзы — сапраўдныя дыск-жакеі.

Фэст скончыўся ў нядзелю літаніяй да Маці Божай і дзённай працэсіяй. Нядзельную мшу цэлебраваў ксёндзкардынал Казімер Сьвёнтак. Гэты фэст быў першым пад пачатам новага кіраўніка Менска-Магілёўскай архідыяцэзіі біскупа Антонія Дзям'янкі.

**Барыс Тумар,
Сяргей Мікулевіч,
Здымкі Андрэя Лянкевіча**

Палаткі з фэставым таварам на Краснай плошчы.

Падтрымка выйшла бокам

Пакарыстацца плюсамі Ўказу № 148 «Аб неадкладных захадах па падтрымцы прадпрымальніцтва» прадпрымальнікам «Аквабелу» давялося толькі некалькі месяцаў. Піша **Тацяна Гацура**.

1 ліпеня каля ўваходу ў «Аквабел» сабралася некалькі дзясяткаў прадпрымальнікаў, незадаволеных закрыццём павільёнаў рынку на рэканструкцыю.

Нягледзячы на адсутнасць юрыдычных падставаў, прадстаўнікі малага бізнэсу на чале з старшынём РГА «Пэрспэктыва» Анатолем Шумчанкам збіраюцца правесці мітынг на знак пратэсту супраць парушэння іх правоў.

«Зь юрыдычнага гледзішча мы ня маем ніякіх правоў. Усё робіцца ў рамках закону. Але мы б хацелі, каб гэтае пытаньне было вырашана паллодзку. Усё-такі 400 прадпрымальнікаў застаюцца бязь месца», — кажа А.Шумчанка. З гэтай мэтай узгадаваны аб'яднаньнем былі адпраўленыя два лісты прэзыдэнту краіны з заклікам разабрацца.

Пакуль у сытуацыі разьбіралася ўпраўленьне прадпрымальніцтва камітэту эканомікі Менаблвыканкаму. У мінулы чацьвер там прайшлі перамовы з прадстаўнікамі «Аквабелу», куды прадпрымальнікаў не запрасілі. На пытаньне «НН», якія шляхі вырашэньня праблемы прапанаваліся ўладамі, намесьнік дырэктара ЗАТ «Выстаўны цэнтар «Аквабел» Ігар Аляксеева адказаў стрымана: «Нашыя павільёны зачыняюцца на загад МНС і іншых інстанцыяў. Таму мы запыталіся, хто будзе несці адказнасць, калі што-небудзь на іх тэрыторыі здарыцца. Як бы

не найпрост, але была прапанова здаць прадпрымальнікам гэтыя плошчы самім выканкамам у субарэнду».

Сп.Аляксеева таксама паказаў дакумэнты, згодна зь якімі зачыняюцца 197 гандлёвых аб'ектаў (а не 400), а таксама Пастанову №49 дзяржаўнага пажарнага нагляду ад 16 траўня, на якую спасылаўся ў размове пра прычыны закрыцця рынку. На наступны ж дзень арандатары атрымалі паведамленьне. Акрамя звестак пра тое, што новыя дамовы арэнды з 1 ліпеня на былыя месяцы заключацца ня будуць, прадпрымальнікам абвясчалі і новыя арэндныя стаўкі з 1 красавіка — 17—19 эўра. Такім чынам, пакарыстацца прывабнай часткай Указу №148 «Аб неадкладных захадах па падтрымцы прадпрымальніцтва» прадпрымальнікам «Аквабелу» давялося некалькі месяцаў.

Але менавіта гэта дакумэнт лічыцца незалежнымі экспертамі прычынай закрыцця павільёнаў. Тым больш што рашэньне пра закрыццё гандлёвых плошчаў кіраўніцтвам «Аквабелу» было прынята яшчэ 5 сакавіка, да пастановы пажарнага нагляду. «Арэндная плата — не галоўная прычына закрыцця. Але гэтыя абставіны таксама паўплывалі на сытуацыю», — зазначаў сп.Аляксеева. Паводле яго словаў, яшчэ не вядома, што будзе з гэтымі плошчамі надалей.

Нагадаем, што ўказ прэзыдэнта №148 стаў вынікам стачак вясною 2005 году. Прадпрымальнікі адмаўляліся плаціць ПДВ на ўвезеныя з Расеі тавары. За згоду плаціць ПДВ А.Лукашэнка абяцаў «значна зьнізіць» арэндную плату за гандлёвыя месцы на рынках і выставах. Вядома, што большасьць такіх месцаў належыць прыватнікам, і здавалі іх паводле рынковых цэнаў — 35 эўра. Акрамя гэтага, паводле чутак, за права арэнды прадп-

рымальнікі мусілі выдаць арэндадаўцу доўгатэрміновую пазыку — да 40 год. Велічыня пазыкі залежала ад месца і складала ад 3 да 10 тыс. даляраў. Гэта і было своеасаблівай гарантыяй таго, што заўтра ты не апынешся на вуліцы разам зь непрададзеным таварам.

У дзень закрыцця «Аквабелу» купы нерэалізаванай прадукцыі былі трагедыяй для дзясяткаў жанчын — асноўных работнікаў гэтага бізнэсу. «Паглядзіце на мой тавар. Тут укладзена мінімум 3 тыс. Усё беленькае я прадала, на астатнія рэчы попыт у жніўні — верасьні. Куды я зь імі пайду?» — скардзіцца адна з іх. Паводле словаў прадстаўнікоў гэтага бізнэсу, у горадзе ўжо даўно ёсць свае «магнаты», якія здаюць месцы ў субарэнду зусім не па 17 эўра. Тым, хто меў на адну «кропку» збыту, прасьцея — перанясуць свой тавар. Астатнім трэба пачынаць усё нанова. «Я ўжо нічога не хачу, — глытаючы сьлёзы, кажа Вялянціна. — Я працавала не апошнім чалавекам на вялікім прадпрыемстве — яно развалілася. Ужо пяць год гандлюю, у мяне дзеці. У мяня быў адзін аб'ект, і няма грошай укладаць у новыя месцы. Мы ўсе адсюль карміліся».

Прадпрымальнікі рынку спрабавалі выратаваць свой бізнэс — прапанавалі арэндадаўцу пакінуць стаўкі ранейшымі. Вядома, ім адказалі, што ўжо ня маюць такіх паўнамоцтваў.

На жаль, некаторыя былыя работнікі рынку «Аквабел» вінавацяць у гэтай сытуацыі яго кіраўніцтва, а пасля дзяржаву. Яны ня бачаць ва ўладальніках ЗАТ тых самых прадпрымальнікаў. І калі прэзыдэнт вырашыў на іх кошт уладкаваць свае ўзасміны з малым бізнэсам, яны пакуль што маюць права выкарыстоўваць сваю маёмасьць у больш рэнтабельных праектах.

Хто добра зарабляе ў Беларусі?

У траўні гэтага году сярэдні заробак у судовых і юрыдычных установах Беларусі склаў \$390,5 «бруднымі». Гэта самы высокі паказчык. На другім месцы, па-

водле звестак Міністэрства працы, навука і навуковае абслугоўваньне: \$328,8. У арганізацыях фізкультуры і спорту — \$299,6, аховы здароўя — \$246,1, адукацыі —

\$231,1, культуры — \$220,1.

Цалкам у бюджэтным сектары эканомікі сярэднемесячны заробак работнікаў вырас за пяць месяцаў гэтага году ў параўнаньні з такім самым пэрыядам прошлага году на 27,9 працэнта.

У будаўніцтве сярэднія

майскія заробкі былі роўныя \$331,4, у галіне прамысловасьці — \$291,2, транспарту — \$324,1, ляснага гаспадараньня — 249,3. Сярэдні заробак у сельскай гаспадарцы быў самы нізкі: \$176,1 у эквіваленце.

ТГ

Сыгнал з Жэнэвы

Заява ўраду Швайцарыі аб далучэнні да санкцыяў Эўразьвязу супраць лідэраў беларускага рэжыму можа стаць ня толькі псыхалогічным, але і рэальным інструмэнтам узьдзеяньня. Піша Раман Якаўлеўскі.

Беларуская прапаганда спрабуе паказаць санкцыі Брусэлю і Вашынгтону неэфектыўнымі і нават камічнымі. Прынамсі, гэтак успрынялі на Захадзе заяву Віктара Шэймана аб блякаваньні рахункаў прэзыдэнта і дзяржсакратара ЗША ў беларускіх банках. Свосасаблівы гумар генэрал-палкоўніка выглядаў па тэлебачаньні некалькі нясьмешна, у лепшым разе дэманструючы відавочнае неразумьне сытуацыі. Ужо многім з службывага люду становіцца відавочна, што антылукашэнкаўскі фронт пашыраецца, і чарговы сыгнал для непакую, на гэты раз з Жэнэвы, ёсьць працягам гэтага працэсу.

Да нядаўна сьціхшая Швайцарыя была вядомая сваім строгім нэўтралітэтам, які дазваляў ёй выжыць і захаваць сваю дзяржаўнасьць падчас Другой сусьветнай вайны. Праўда, маленькую краіну, якая знаходзіцца ў цэнтры Эўропы, многія дзейныя асобы сусьветнай палітыкі выкарыстоўвалі ў сваіх карысьлівых мэтах шляхам правядзеньня таемных перамоваў на фоне казанай швайцарскай прыроды. І з дапамогай яе магутнай грашовай сыстэмы.

Швайцарскія банкі да гэтай пары ўважаюць ледзь не за самыя надзейныя месцы разьмяшчэньня капіталаў рознага паходжаньня. З часу існаваньня Лігі нацыяў Швайцарыя стала і месцам разьмяшчэньня прадстаўніцтваў многіх міжнародных арганізацыяў.

Калі сёньня прыходзяць весткі зь берагоў Жэнэўскага возера, зьвязаныя зь Беларуссю, то зазвычай яны датычаць абмеркаваньняў у структурах ААН і Міжнароднай арганізацыі працы ўсялякага кшталту парушэньняў афіцыйным Менскам міжнародных стандартаў, узятых на сябе забавязаньняў. А ў апошні час Швайца-

рыя адзначылася тым, што там зьявіліся беларускія чыноўнікі, залічаныя ў «чорны сьпіс» неўязных у краіны ЭЗ і ЗША. Ня так даўно ў жэнэўскіх офісах ААН засядалі міністар унутраных справаў генэрал-лейтэнант Уладзімер Навумаў і прафбос Леанід Козік. Як вядома, яны былі актыўна дзейнымі асобамі на апошніх прэзыдэнцкіх выбарах, вынікі якіх не прызналі краіны ЭЗ і ЗША. Трэба меркаваць, удзел у працы той ці іншай міжнароднай структуры не распаўсюджваецца на забарону выдачы нацыянальных візаў. Але наўрад ці змог забыцца пра свой швайцарскі досьвед усесаюзны «блэзан» П. Барадзін. Пра гэта, трэба меркаваць, яшчэ памятаюць і некаторыя ягоньня беларускія калегі.

Ці Ізраіль замарозіць рахункі беларускіх чыноўнікаў усьлед за Швайцарыяй?

Менш вядомыя беларускім грамадзянам рэгулярныя адпачыньні на Жэнэўскім возеры кіраўніка МЗС Сяргея Мартынава. Хаця, як і прэм'ер-міністар Сяргей Сідорскі, ва ўзгаданым «чорным сьпісе» на чале з Лукашэнкам міністар замежных справаў ня значыцца. Аднак, паводле некаторых зьвестак, менавіта Сяргеем Мартынавым было дадзена зьверху спэцзаданьне паспрабаваць падчас травеньскага адпачынку ўсімі сродкамі не дапусьціць ці хаця б мінімізаваць магчымы наступствы далучэньня Швайцарыі да санкцыяў ЭЗ і ЗША. Не ўдалося.

У сувязі з рашэньнем ураду швайцарскай Канфэдэрацыі аб санкцыях адносна афіцыйнага Менску назіральнікі зьявілі ўвагу і на іншую банкаўскую дзяржаву — Ізраіль. Ці магчымыя і зь ягонага боку аналягічныя дзеянні адносна рэжыму Лукашэнкі? Бо ягоньня стратэгічныя хаўруснікі ЗША і ЭЗ вырашылі «замарозіць» фінансавую дапамогу ў некалькі сот мільёнаў эўра, што выдат-

З апошнім хаўруснікам.

коўвалася палестынскаму ўраду «Хамас». Чаму б у адказ і Ізраілю не выказаць салідарнасьць з Захадам адносна беларускага рэжыму?

Дарэчы, Ізраіль улучаны ў праграму «новых суседзяў», ЭЗ і ягоньня сувязі з Брусэлем носяць асацыяваны характар.

Падаецца, салідарнасьць ізраільцянаў з ЭЗ і ЗША ў беларускім пытаньні адкрыта праяўляцца ня будзе. Тым ня менш, некаторыя назіральнікі не выключваюць магчымасьці супрацоўніцтва гэтай краіны з заходнімі спэцслужбамі ў пошуку банкаўскіх рахункаў адыёзных фігураў рэжыму. Асабліва калі іх трэба шукаць у арабскіх краінах.

За больш дэтальнай інфармацыяй пра жыцьцё Эўропы зьвяртайцеся да ўэб-бачынаў <http://www.belarus-europe.info/> і www.belarus-europe.info.

Тэлепраграма «Акно ў Эўропу» транслюецца на канале RTV і праз кабэльнае тэлебачаньне штодня з 17-й і з паўторам у панядзелак (а 5.00), аўторак (12.00), чацьвер (5.00) і суботу (2.00).

Штотыднёвая радыёпраграма «Акно ў Эўропу» транслюецца на Эўрапейскім радыё для Беларусі на частотах AM і FM, праз спадарожнік і ў Сеціве а 8-й раніцы (AM: 612 kHz, спадарожнік: 11013 Mhz, Сеціва: <http://www.belradio.fm/>, www.belradio.fm/, FM: 103.4 а 5.40).

Гэтыя праграмы фінансуюцца Эўракамісіяй.

Возера як майдан

...Добра, што яно не пазначанае на мапах. Ды ў яго й назвы няма. Пра беларускі адпачынак піша Віталь Тарас.

Вёска, у якой апошнія гады даводзіцца часта бываць, — зусім побач зь Менскам. Але ў той самы час яна крыху ўбаку ад гарадзкой цывілізацыі. Асфальтавая дарога сканчаецца кілямэтраў за восем ад вёскі, дзе ўсяго якіх дванаццаць двароў і ніводнай дзяржаўнай установы. Тутэйшых жыхароў тут, як і паўсюль, з кожным годам застаецца ўсё меней. Толькі за

гэтую зіму — мы з жонкаю з сумам даведаліся — памерлі тры чалавекі, яшчэ зусім не старыя па сучасных мерках. Хто ад п'янства, а хто «ад сэрца».

Праўда, пустых, закінутых дамоў у вёсцы фактычна няма — да тых, хто тут застаўся, прыяжджаюць з гораду крэўныя й сваякі, будуюцца. Дый зямельныя ўчасткі апошнім часам прадаюцца, як гарачыя піражкі. Некалькі ўчасткаў пасьпелі прыватызаваць «гарадзкія», паціху атайбоўваюцца.

Але ж ні аўтобус, ні электрычка сюды ня ходзяць.

Два разы на тыдзень сюды дабіраецца аўталаўка. Так што

ўлетку тут рай зямны — ціха, зелена, спакойна. Ды яшчэ ёсьць сваё азярцо. Гадоў пятнаццаць таму возера выкапалі каапэратары — дно пачысьцілі, гушчар вакол павысякалі. Зрабілі нават на адным зь берагоў маляўнічыя каменны вадаспуск зь лесьвіцай да самай вады. Запусьцілі рыбу. Ды неўзабаве выйшаў указ першага прэзыдэнта наконт прыродных багацьцяў — і займацца рыбным бізнэсам каапэратарам стала няможна. Але ж рыба — у асноўным карась — водзіцца й зараз, і тутэйшыя рыбакі дагэтуль памінаюць невядомых каапэратараў нязлым ціхім словам. Дзякаваць Богу, у некалькіх

кілямэтрах адсюль ёсьць вялікае вадасховішча, дзе рыбы значна болей — туды галоўным чынам і едуць гарадзкія рыбакі, мінаючы маленькае азёрца.

А калі зьяўляецца нехта чужы — яго адразу відаць. Усе ж усіх ведаюць, у кожнага двара — свой (вядома, негалосна) участак берагу ля возера, свае масткі ці карчы, адкуль зручна закідаць вуду.

Увогуле ў такой маленькай вёсачцы свайго «майдану» няма. Але ж летам у майдан ператвараецца возера. Тут даведваюцца й паведамляюць апошнія навіны, перакрываючыся з аднаго берагу на другі, хваляцца ўловам, крышку, як водзіцца, выпіваюць. Апошнім часам, са зьяўленьнем «гарадзкіх», пачалі купацца. Вада ня надта чыстая, бо дно гліністае, ды і халаднаватая (на дне б'юць крыніцы), але возера неглыбокае і зверху праграецца на сонцы хутка. Аднак купацца тут трэба, захоўваючы вясковы палітэс. Хадзіць цераз дарогу ў купальніках і плаўках, нават маладым хлопцам і дзёўкам, не прынята. А сталым дзядзькам і ў шортах зьяўляцца каля возера ня варта — тутэйшыя будуць касавурыцца.

Суседзкія бабулькі, у якіх мы купляем казінае малако для ўнучкі, гавораць чысьцюткай беларускай мовай (менскім «літаратурным» дыялектам). Але пачуўшы ад нас на самым пачатку знаёмства беларускую мову, адразу былі насьцярожыліся. Вяскоўцам вельмі хацелася даведацца — што мы за людзі такія, кім працуем, чаму гаворым па-беларуску? Асабліва здзівіла, што наша маленькая ўнучка гаворыць на мове.

Жонка была неасьцярожна кінула — ат, муж у газэтцы працуе. Тут ужо вёска дужа ўсхвалявалася: мо нейкая праверка да іх прыехала — на прадмет самагону, напрыклад, ці яшчэ што? Але ж тамтэйшая брыгадзірка (у якой усе мэханізатары акурат атаварваюцца самагонам па 5 тысячаў за літар) усіх супакоіла. Запытаўшыся прозьвішча «журналіста», толькі гмыкнула — брэшучь. Яна ж «Советскую Белоруссию» рэгулярна чытае, ні разу такога прозьвішча не сустракала. А што яшчэ нейкія

беларускія газэты ёсьць — такога і ўявіць сабе няможна. Навошта?

Брыгадзірка — жанчына суворая. Усіх, хто прыяжджае ў вёску з гораду, грэбліва называе «дачнікамі». Але тутэйшы народ не зласьлівы. І да мовы неяк прывыклі, і да таго, як апранаюцца прыезджыя. А калі пару разоў падвезьлі суседзяў да бліжэйшай вёскі, часткова ўжо прызналі за сваіх. Вось толькі што бульбу ня садзім, а вырошчваем нейкую дзіўную брусэльскую капусту, кабачкі ды гарбузы — ніяк ня могуць зразумець.

Дзьве сястрычкі — унучкі нашых суседзяў — вучацца ў старэйшых клясах у Менску. Яны ўжо апранаюцца па-сучаснаму. А калі ідуць купацца ўвечары, дык наводзяць сапраўдны марафэт (гэта ж ня проста возера — майдан). Нейк пытаемся ў іх: ці ведаеце, што такое Інтэрнэт? Ведаем, кажуць. Дык давайце мы вас сфатаграфуем, а потым прышлем фоткі на ваш электронны адрас. Сястрычкі з годнасьцю сфоціліся, а потым пытаюцца — а адрас вам які патрэбны? Гарадзкі ці, можа, тутэйшы?..

Іхная бабуля рашуча адмовілася фатаграфаватца. Бо для гэтага ж трэба адпаведна апрануцца. А яна ўвесь час занятая — то ў гародзе, то козы пасьвіць, то вячэру гатуе, то яшчэ нешта. Няма часу на дурноты.

Неяк на беразе возера, адразу пасья купаньня ўвечары, пабачылі чуд. Да масткоў нехта прыляпіў «джынсавую» блямбу: «16». На тле прыбярэжных бярозаў ды рогату жаб лягатып глядзеўся надта экзатычна.

Народ у вёсцы, як і паўсюдна, п'е — асабліва па суботах і святах. Пілі ў нашай вёсцы й 3-га ліпеня. Як заўсёды. Праўда, ніякіх сьцягоў ніхто нідзе не вывешваў. З вокнаў увесь дзень даносілася звыкляя расейская папса. Напярэдадні ўначы крыху пагарланілі, памацюкаліся, і ўсё. Ізноў цішыня, начныя зоры, перапёлкі сьвішчуць сваё «спаць пара» ды хор жабаў ля возера.

Добра, што яно не пазначанае на мапах. Ды ў яго й назвы няма. Зусім іншая карціна на бліжэйшым

вадасховішчы. Месца само па сабе надзвычай маляўнічае. Але ж вакол натоўпы людзей, гармідар, куродым ад дзясяткаў шашлыкоў, машыны ўсутыч стаяць ля самога берагу. Участковы міліцыянт, якому даверана сачыць за парадкам і нагадваць кіроўцам, каб не парушалі водаахоўную зону, паводзіць сябе нясьмела й хутка зьнікае пад рогат «турыстаў». Над вадой нясецца роў дзясяткаў прымачоў, шум маторак і мат. Вада — хоць вадасховішча не з разраду самых вядомых — тут заўсёды брудная, каламутная. Бераг увесь запляваны, завалены пакетамі, плястыкоўкамі, рэшткамі ежы ды бог ведае яшчэ чым. Ніхто за сабой не прыбірае. Калі мы з жонкай пачынаем насіць чужое сьмецьце ў сьметніцы, каб хоць трохі чыстай прасторы для сябе вызваліць, глядзяць на нас, як на дзівакоў, соннымі п'янымі вачыма. Лета. Гарачыня. Беларусы адпачываюць...

Шчыры дзякуй за шчодрасьць

В.Л., М.Ш., Л.Г., Аляксандру Е., Андрэю К., Тацяне А., Вользе Б., Андрэю Н., Натальі Р., А.Л., Андрусу Дз., Івану І., Ю.Л., А.А., Уладзімеру Л., Ірыне С., І.П., Ю.Д., Юр'ю Я., Тацяне В., Таісе Ж., Сямёну Л., Віктару Д., Уладзімеру С., Д.Р., А.Ю., Алёне М. зь Менску.

В.П. з Аршанскага раёну.
Вячаславу К. з Барысава.
Ліліі В. зь Берасьця.
Леаніду Е. з Пухавіцкага раёну.
Аляксандру Г. з Лагойску.
Андрэю С. з Маргілёва.
Сяргею К. зь Сеньненскага раёну.
Пятру М., Вячаславу В. з Маладэчна.

Францу К. з Полацку.
Івану Ф. зь Берасьцейскага раёну.
Галіне Н. зь Віцебску.
А.А. з Баранавічаў.
Фёдару Ш., А.Б. з Гомелю.
Віталю А. са Слуцку.
Аркадзю К. з Івацэвічаў.
Івану В. зь Менскага раёну.
Эдуарду К. з Жодзіна.

Павал Севярынец — у 1998—2004 лідэр незарэгістраванага «Маладога фронту». Асуджаны за арганізацыю акцыяў пратэсту пасля рэфэрэндуму 2004 году. Цяпер у высылцы ў Малам Сітне, на поўначы Полаччыны.

Олэна — Елена — Алэна

ПАВАЛ СЕВЯРЫНЕЦ

Алена, прыёмшчыца на леспрамгасаўскай эстакадзе, мажняя кабета гадоў сарака — жывое *нацыянальнае пытаньне*. Нарадзілася Алэна ва Ўкраіне, пад Крэменчугом, у пашпарце запісаная *Олэнай*; затым сям'я вайскоўцаў пераехала на Далёкі Ўсход; якраз там *Елена* пазнаёмілася зь беларусам Сяргеем з Малага Сітна, што служыў у бацькавай вайсковай часці — і перабралася ў Беларусь, дзе на пачатку 90-х атрымала грамадзянства ўжо як *Алена*. «Не магу зразумець, хто я, — кажа Олэна-Елена-Алена, — украінка? расіянка? беларуска?.. Аж *расстройваюся*».

У выніку такога «расстройства» (а мо расстройства?) Алэна штодня выяўляе дзеве, а то й усе тры свае натуры. Калі ў леспрамгасе дураць рабочых, «хімічаць» з заробкам або парушаюць Працоўны кодэкс, у Алэны закіпае казацкая кроў. Яе гучны выкрывальны голас грыміць у канторы й на эстакадзе; начальству дастаецца і ў вочы, і за вочы; астатнія толькі нясьмела падтакваюць ды ківаюць галовамі. З палаючым позіркам і мэталёвай лінейкай для вымярэння дыямэтру бяровеньня яна ператвараецца ў

праўдзівую Юлю Цімашэнку, толькі што без славутае касы.

А вось падпіўшы, Алэна расхінае нараспашку сваю *загадкавую рускую душу* й сумуе па Далёкім Усходзе. «Гэта — лес? — грэблівя ткну яна пальцам у алёшчынскі танкамер. — Во тайга — гэта лес! Азёры... лужыны, якія цінай пазарасталі... А там — акіяні!.. Ай, няма тут нічога ў гэтай Беларусі, і чаго я сюды перлася?»

І ўсё ж праца — руплівая, дбайная, засяроджаная — выдае ў Алэне чалавека зь беларускім сэрцам. Алэна гадуе двое дзяцей, урабляе гарод, глядзіць жывёлу, адпрацоўвае зьмену ў Алёшчы, займаецца грыбамі-ягадамі, а ў дадатак штовесну разьбівае кломбы ля хаты й канторы. Дарэчы, і размаўляе Алэна на клясычнай трасянцы, хіба што з тутэйшым мяккім «р»: «р'яка», «бр'яўно», «р'ябёнак».

Мая «хімія» толькі пачыналася, украінскія «памаранчавыя» былі на хвалі папулярнасці, і Алэна фарсіла па вёсцы: «Вось зьбяруся, паеду да Юшчанкі, я ж украінка!» Пасля хвалі тэлевізійнае прапаганды й скандалаў у Кіеве аранжавы настрой быў хуценька дэзавуяваны: «Ну хахлы й раздрай навялі! Ды мне ўсё роўна — я ж расіянка, у мяне Пуцін прэзыдэнт». А калі чарговы раз грывнула на Каўказе, пачала

ХРОНІКА РЭПРЭСІЙ І СУПРАЦІВУ 23 ЧЭРВЕНЯ — 2 ЛІПЕНЯ

«Хімік» з 1 ліпеня прыпыніў выхад

3 ліпеня прыпыніла выхад адзіная на Полаччыне недзяржаўная інфармацыйная газета «Хімік». 5 ліпеня падпішчыкі не знашлі ў сваім паштовым скрынях чарговы нумар.

Газета «Хімік» была заснаваная ў Наваполацку ў 1967 г. Пры ёй працавала ставутае літаратурнае аб'яднаньне «Крыніцы» на чале з Уладзімерам Арловым. У 1991 г. заснавальнікам газеты стаў працоўны калектыў. З таго часу мясцовая ўлада ўсялякімі шляхамі дамагалася вяртаньня газеты пад выканкамаўскі «дах», але безвынікова. І вось газету абясковалі эканамічна. Летась спачатку «Віцебскаблса-

юздрук» разарваў дамову на рэалізацыю газеты праз шапікі, а затым «Хімік» быў выключаны з каталёгу «Саюздруку». Але рэдакцыя працягвала змагацца за выжываньне. Наладзіла сваю альтэрнатыўную сыстэму распаўсюду, самастойна празь «Беларусбанк» збірала грошы на падпіску. Але ў такіх неспрыяльных умовах не змагла доўга пратрымацца. Рэдакцыя паведаміла чытачам, што яна не зьбіраецца апуськаць рукі, вядуцца перамовы з «Саюздрукам», робяцца спробы атрымаць ліцэнзію на розьнічны гандаль, актыўна разьвіваюць інтэрнэт-версію.

Васіль Кроква

23 чэрвеня

Карэспандэнта недзяржаўнай газеты «Intex-press» **Руслана Гарбачова** не пусьцілі на сумесны сход актывістаў суполак КПБ і ПКБ у Баранавічах, спаслаўшыся на рашэньне «бюро арганізацыі».

26 чэрвеня

У Сьветлагорску міліцыянты вярнулі беспартыйнай актывістцы **Натальлі Бордак** і сябру ПБНФ **Тэльману Масьлюкову** плякат «Сьветлагорск — за свабоду!», які канфіскавалі за

некалькі дзён да таго пры спробе вывесіць яго на інфармацыйнай тумбе на цэнтральнай вуліцы гораду. Плякат вярнулі пасля заявы актывістаў у міліцыю пра незаконнасьць канфіскацыі. Пасля вяртаньня плякат быў вывешаны на інфармацыйнай тумбе.

27 чэрвеня

Калегія Гарадзенскага абласнога суду не задаволіла скаргі на рашэньне Лідзкага раённага суду ў справе актывіста АГП **Івана Крука**: прысуд застаўся раней-

шым — 6 месяцаў арышту.

Судзьдзя Чыгуначнага райсуду Віцебску **Бардзюкова** аштрафавала распаўсюднікаў незалежнай прэсы **Барыса Хамайд** і **Алесья Мудрычэнку** «за гандаль у неналежаўным месцы» на І базавую велічыню кожнага.

У Магілёве **кіраўніцтва суполкі прафсаюзу РЭП** не змагло сустрэцца са старшынём гарвыканкаму **Віктарам Шорыкавым** для абмеркаваньня рэгістрацыі, хаця пра сустрэчу дамовіліся яшчэ 10 чэрвеня. У прыёмным пакоі мэра прафсаюзнікам за-

явілі, каб па пытаньнях рэгістрацыі падавалі ў суд.

Працэс супраць **РГА «Беларускі Хэльсынскі камітэт»** у Вярхоўным судзе перапынены: ён працягнецца пасля разгляду ў Вышэйшым гаспадарчым судзе скаргі БХК на прысуд, паводле якога правабаронцаў змушаюць сплаціць 80 тыс. далараў.

Актывістаў АГП **Аляксея Казуліна** і **Юр'я Талстога** затрымалі 27 чэрвеня ў цэнтры Менску за тое, што на іх былі майкі зь лягатыпам партыі і надпісам «Надоел!». Іх завялі ў будынак Нацбанку, дзе правялі асабісты надгляд, забралі пашпарты і партыйныя пасьведчаньні. Потым іх абвінавацілі ў расклеяцы налепак і даставілі ў міліцыю, дзе, паводле іх словаў, прымушалі пісаць тлумачальныя цыдулкі. Міліцыянты заявілі, што надпіс «Надоел!» на майцы забаронены і што яны маюць права забраць майкі. Адпасьцілі юнакоў праз 3 гадзіны.

Вярхоўны суд пакінуў бязь зьменаў касацыйную скаргу **Берасьцейскага абласнога аб'яднаньня «Сузор'е»** на ра-

пляваць церазь левае плячо: «Цьфу-цьфу, каб малых туды не паадпіраўлялі. Дзякуй Богу, што мы беларусы».

Найвялікшая мара Алены — зьездзіць да радні на Далёкі Ўсход. Але ж і далёка той Усход — што машынаю, што цягніком тыдні два, а яшчэ з дзецьмі... А тут па тэлевізары ўсё гамоняць пра расейска-беларускае братэрства... «Паша, ты ўсе гэтыя вярхі ведаеш — да каго нам зьвярнуцца, каб дапамаглі?»

Ага, мяркую, праверым-ка на вапывасць гаспадыня Барадзіна. Знайшоў ёй адрас сакратарыяту саюзу Беларусі й Расеі ў Менску. Тыдзень Алена дзяўбла ўсе службы й прыёмныя галоўнага ўпраўлення славянскага адзінства, дзе яе вадзілі за нос ды адфутбольвалі, ды ўрэшце вылаялася: «Гары ён гарам, той саюз!»

Расстройваецца ці *раздвойваецца* ў малым Сітне не адна Алена. Кранаўшчык Іван Ярыца са знаўствам распавядае, што ў яго імя расейскае, а прозвішча — польскае; «польскім» паходжаннем ганарыцца Вікторыя зь дзівочым (і цалкам ліцвінскім) прозвішчам Закрэўская; рабочыя Юры ды Мікалай, самі Невельскія, называюцца *расеянамі*, але ж жыць ды працаваць у Расеі ня хочучь.

Столькі аказваецца тых, хто сьвядома ці падсвядома ўнікае сваёй беларускасці, што ўпару гукаць: а хто там ідзе, хто там ідзе ў

агromністай такой грамадзе?

Тутэйшы люд гатовы называць сябе беларусамі толькі калі гэта *нешта дае* — а такіх нагодаў што ў Малым Сітне, што ў Полацку, што па БТ, для іх вобмаль. Мае расповеды пра ВКЛ ад мора да мора, адну зь першых у сьвеце друкаваных Бібліяў і 10 нобэлеўскіх ляўрэатаў, якія паходзяць зь Беларусі, вяскоўцы слухаюць як легенды Старажытнай Грэцыі. Маўляў, калі гэта праўда, дык чаму ў школе ня вучаць? У газэтах ня пішуць? Па тэлевізіі не паказваюць?

Вядома, нельга вінаваціць людзей, калі 12 гадоў ім пудраць мазгі пра славянскую аднасьць ды другасную тутэйшасць, калі іхнай радзімай называюць то Русь, то эсэсэсэр, то эрбэ, а на адкрыцці Нацыянальнай бібліятэкі аказваецца, што нам не стае драпежнага нішчыцеля беларускасці Сталіна... Факт, што рэжым са сваёй ідэалёгіяй «інтэрнацыянальнай беларускай нацыі» культывуе ў масавай сьвядомасьці шызафрэнію.

Уратаваць беларускі народ ад такіх *расстройстваў*, надаць яму пэўнасьці й радасьці адчуваньня *самога сябе* — унікальнага, непаўторнага, цудоўнага! — каб беларусы дарэмна ня сьнілі сябе «расейцамі», «палякамі», «летувісамі», «украінцамі», можа толькі Нацыянальнае Абуджэньне.

в.Малое Сітна

Тутэйшы люд гатовы называць сябе беларусамі толькі калі гэта *нешта дае*.

ХРОНІКА РЭПРЭСІЙ І СУПРАЦІВУ 23 ЧЭРВЕНЯ – 2 ЛІПЕНЯ

шэньне Берасьцейскага абласнога суду пра ліквідацыю арганізацыі.

28 чэрвеня

Рэкламная агенцыя «Аранжавы дэльфін» у Пінску адмовілася разьямшчаць рэкламу недзяржаўнай газеты «**Мясцовы час**» у аўтобусах і на тумбах гораду (дзе яно трымае манаполію) падчас падпісной кампаніі.

Суд над **Аляксандрам Казуліным** прызначаны на 6 ліпеня на 10 гадзінаў у Маскоўскім судзе Менску. 30 чэрвеня лідэра БСДП(Г) перавялі ў Менск на Валадарку на час працэсу. Усе хадайнацтвы Казуліна, у тым ліку і пра тое, каб абаронцай была ягоная дачка Вольга (праўнік з адукацыяй), адхілены. У адказ на гэта Казулін абвясціў пра недавер суду.

У суд Цэнтральнага раёну Гомелю перададзена з Гомельскага абласнога суду справа па скарге ініцыятараў чарнобыльскага мітынгу **Уладзімера Кацоры, Васіля Палякова, Уладзімера Сякеркі**: у красавіку

аблывіканкам не дазволіў правесці мітынг, што ініцыятары палічылі неправамерным. З просьбай праверыць правамернасьць рашэньня ініцыятары зьвярнуліся ў Савет міністраў, адтуль заяву перанакіравалі ў Мініюст, а потым у суд.

29 чэрвеня

У Жлобіне на судовым працэсе супраць **Эдуарда Зелянкава**, абвінавачанага ў «дзейнасьці ад імя незарэгістраванай арганізацыі», прадстаўніца пракуратуры запатрабавала яму пакараньне ў 1 год пазбаўленьня волі з адтэрміноўкай у 1,5 году. Наступнага дня судзьдзя Шаўцоў абвясціў мяккі вырак — 30 б.в.

На судовым працэсе ў Кастрычніцкім судзе Горадні пракурор запатрабаваў для **Мікалая Аўтуховіча** 3 гады і 6 месяцаў у каленіі ўзмоцненага рэжыму, канфіскацыі маёмасьці й забароны на прадпрымальніцкую дзейнасьць на 5 гадоў. Для **Юр'я Лявонава** ён запатрабаваў 3 гады і 5 месяцаў каленіі ўзмоцненага рэжыму і забарону на 5 гадоў займаць

пасады ў адміністрацыйна-гаспадарчай галіне.

Працэс над актывістамі «Партнэрства» **Мікалаем Астэрэйкам, Энрай Браніцкай, Цімохам Дранчуком, Аляксандрам Шалайка**м пачнецца 20 ліпеня ў Цэнтральным судзе Менску.

Улады Сьветлагорску ня здужалі спagnaць штраф у 2 б.в. з **Натальлі Бордак**, прысуджаны ёй пры канцы сакавіка за раздачу агітацыйных матэрыялаў А.Мілінкевіча: тады суд вырашыў, што плякат кандыдата на прэзыдэнта 5 хвілінаў стаяў у неналежным месцы. 29 чэрвеня скончыўся 3-месячны тэрмін, вызначаны загадаў для выкананьня спagnaньня.

У Менскім абласным судзе пачаўся працэс па ліквідацыі **ГА «Інвэстыцыйны фонд прыватных тэхналяў»**, ініцыяваны абласной управай юстыцыі. У працэсе зроблены перапынак да 7 ліпеня, каб бакі прыйшлі да міравога пагадненьня.

30 чэрвеня

Суд Ленінскага раёну Берасьця адмовіў у задавальненьні пазову актывісту Свабоднага прафсаюзу Беларускага **Валянціну Лазарэнкаву**, які аспрэчваў сваё звальненьне з пасады выкладчыка Берасьцейскага дзяржаўнага ўнівэрсытэту. Яго звольнілі за «амаральныя і не сумяшчальныя з далейшым працагам яго працы ў якасьці выкладчыка ВНУ» ўчынкі: арышт на 7 сутак «за хуліганства» падчас агітацыйнай кампаніі.

2 ліпеня

У Наваградку затрымалі **Віктара Івашкевіча**, які падчас мэдыявалю размахваў нацыянальным сьцягам на Замкавай гары, і склалі на яго партакол, які мае быць перададзены ў суд. У яго канфіскавалі 15 сьцягоў і некалькі значкаў «За свабоду». Акрамя таго, затрымалі 15 чалавек з нацыянальнымі сьцягамі (у тым ліку **Зьмітра Касьпяровіча, Зьмітра Баразду**), аднак Івашкевіч заявіў, што арганізатарам акцыі ёсьць ён.

АШ

Мы вам яшчэ пакажам таварыша Сапегу!

Ад мёртвага асла вушы — фірмовая прапанова айчынных уладаў. Піша **Аляксандар Класкоўскі**.

Што і патрабавалася даказаць. Маскве чарговы раз прапанаваны ад мёртвага асла вушы. Менавіта так перакладаюцца на мову вялікага камбінатара гэты, што прагучалі з высокай трыбуны ў Менску ў звязку з афіцыйным Днём незалежнасці. Маўляў, мы за інтэграцыю, але на грунце сувэрэнітэту. Мы ня супраць падзяліцца «трубой», але па рынковым кошце.

Так што маскоўскі «КоммерсантЪ» яўна пасьпяшаўся абвесьціць, нібыта «Беларусь згадзілася абмеркаваць газавую капітуляцыю». Масца на ўвазе чэрвеньская дамова бакоў стварыць працоўную групу, якая ацэніць кошт нашых прадпрыемстваў, што ўяўляюць цікавасць для «Газпрому». Згадайце, колькі ўжо стваралася працоўных групаў, напрыклад, для падрыхтоўкі славутага канстытуцыйнага акту... Расейскі палітоляг Андрэй Суздальцаў адразу ж прадбачліва зазначыў з гэтае нагоды, што «Газпром» рызыкуе трапіць у пастку.

Карацей, у газавым пытанні (зрэшты, як і ў валютным і ў шэрагу іншых) Менск узяў на ўзбраенне старую, прымітыўную, але дасюль дзейсную ў дачыненнях з Масквою тактыку. Ён будзе цягнуць рызину. Міжволі выклікае ўсмяшку фармулёўка нашага прэм'ера Сідорскага: зь ягоных словаў, кантракт, дзе фігуруюць славутыя \$200 за тысячу кубоў, вернуты «Газпрому» «на дапрацоўку». Так звычайна шэф вяртае нядбайнаму рэфэрэнту кепска падрыхтаваны даклад.

Беларускі бок нічога ня страчвае, зацягваючы паўзу. Маскве надта ж

няёмка ваяваць з апошнім хаўруснікам, як з «аранжавай» Украінай. Дарэчы, летась у сьнежны на перамовах у Сочы шырокі жэст Пуціна («блакітнае паліва» па коштах 2005 году цягам усяго 2006 году) не ў апошнюю чаргу быў справакаваны абвастрэннем канфлікту з Кіевам. Такім чынам Масква паказальна ўзнагародзіла ляльчнага палітычнага партнёра ў піку «кепскаму» Юшчанку.

Раптам і зараз пашанцуе? Напрыклад, Крэмль канчаткова пасварыцца з Захадам — і ў выніку

каштоўнасьць апошняга хаўрусніка ў вачох расейскай кіроўнай эліты падвысіцца да жаданага ўзроўню. Такога, каб казалі: халера зь ім, дамо беларусам зьніжку яшчэ на год! Ну а на крайні выпадак у арсэнале беларускага кіраўніцтва ёсць някелска засвоеная за апошнія гады незалежніцкая рыторыка. Ці заўважылі: нядаўна Мін'юст, даючы адлуп Захаду, згадаў, што, адрозна ад цёмнай фэадальнай Эўропы, наша Айчына замацавала павагу да правоў чалавека яшчэ ў Статуце ВКЛ 1529 году. Карацей,

мы яшчэ вам пакажам таварыша Сапегу!

Натуральна, гэтая апэляцыя да табуванай гісторыі выглядае абсалютна каньютурна. Але ж, па вялікім рахунку, уся палітыка — суцэльная каньютура. Сёньня рэжым змушаюць да пэўнага манэўраваньня. Са слоў лідэра ПКБ Калякіна, у адміністрацыі нібыта ўжо ёсьць нават думка наладзіць выбары ў палату паводле партыйных сьпісаў.

Зразумела, і ў такім разе апазыцыі пастараюцца прапанаваць ад мёртвага асла вушы. Але тут ужо і ёй ня грэх паварушыцца, каб — зноў жа кажучы мовай вялікага камбінатара — лёд крануўся.

«У панскі двор дзеля красы». Рэпэтыцыя парадку 3 ліпеня, арганізаванага ў таталітарнай стылістыцы.

Момант ісьціны

«Таварыш Жукаў, ці даводзілася вам катацца на ролікавых лыжах?» Фэльетон Лёліка Ушкіна.

Можа, хто ня ведае: сучасныя традыцыі сьвяткаваньня Дня незалежнасьці былі закладзеныя ў ліпені 1944-га.

2 ліпеня 1944 г. Стаўка Вярхоўнага камандуючага. 13.05.

— Выклікалі, таварыш Сталін? — Жукаў зазірнуў у кабінэт.

— Праходзьце, Георгі Канстанцінавіч.

Акрамя Кобы, у пакоі за сталом сядзелі Берыя і Ракасоўскі. Жукаў паказаў Берыі язык: у маршала была алергія на ружы, якія разводзіў Берыя, за што, дарэчы, кіраўніку НКВД у Крамлі далі мянушку «рэвалюцыя ружаў».

Між тым, зацягнуўшыся піпкай, бацька ўсіх народаў прыжмурыў вока і спытаў:

— Таварыш Жукаў, ці даводзілася вам катацца на ролікавых лыжах?

— Не зразумеў, таварыш Вярхоўны камандуючы.

— Справа ў тым, што войскі Чырвонай Арміі вась-вось возьмуць Менск, сталіцу БССР. Ёсьць думка, што жаўнеры мусяць увайсці ў горад на ролікавых лыжах.

— А на фіга?

Берыя падскочыў:

— Таварыш Сталін, дазвольце я яго прама тут шлёпну. Гэта ж тыповая контра — левы кулак.

— Ня мысьліце стратэгічна, таварыш Жукаў. Калі-небудзь вайна скончыцца. Трэба ўжо сёньня думаць над традыцыямі сьвятаў савецкіх беларусаў, што і як яны будуць адзначаць гадоў гэтак праз 60. Таму мы тут накідалі праграму сьвятаў вызваленьня — «Пока мы едины, мы непобедимы!».

— А-а-а, — дайшло да Жукава.

Сталін працягваў:

— Ролікі для таго, каб вызваленьне набыло нейкі яскравы сымбаль. Мы думалі спачатку ўвайсьці ў Менск на белых вярблюдах. Эфэктна, згадзецца, але тэхнічна прасьцей —

ролікі. Дзякуючы ролікам, рытуалам сьвяткаваньня 3 ліпеня абавязкова стане лыжаролерная эстафэта сярод камандаў наркаматаў. Дарэчы, трэба, каб першым у вызвалены Менск увайшла рота Вярхоўнай стаўкі. Гэта закладзе традыцыю — у эстафеце перамагае толькі каманда кіраўніка дзяржавы. Інакш народ не зразумее, як гэта на такім важным спаборніцтве раптам перамагла каманда Замкомпамордзе (намеснік камісара па марскіх справах. — ЛВ). Што там яшчэ, Берыя?

— Прымусовая яўка ад школаў і прадпрыемстваў.

— Цудоўная традыцыя. Аднагалосна зацьвярджаем. Далей.

— Раздача стужачак і кепак зь дзяржаўнай сымболікай. Вось фасон.

Патрыятычная кепка ўяўляла сабою шапку цырыманіяльнага брытанскага гвардзейца з чырвона-зялёным ківэрам, зробленую з футра мядзьведзя.

— Ня пойдзе. Футра мядзьведзя — гэта валюта. Зрабеце нешта накшталт амэрыканскай бэйсболкі. Лепш нават з паперы. Далей.

— Парад мацярок і немаўлят. Ужо ідуць рэпэтыцыі. Перагледзьце асабістыя справы кандыдатаў.

З фатаграфіяў на Сталіна глядзелі дзіцячыя фізіяноміі. Ён зірнуў на іхнія прозьвішчы: Лябедзька, Вячорка, Мілінкевіч, Казулін, Севярынец, Дубавец, Фядута, Паўлічэнка.

— Ведаеце, Берыя, нешта не падабаюцца мне гэтыя тышажы. А што калі той Паўлічэнка вырасьце і стане паэтам-фармалістам кшталту Мандэльштама? Давайце зробім так: парад немаўлят абвесьцім, а напярэдадні скасуем. Няхай гэта будзе таксама традыцыяй. Ці ўсё зразумела, таварыш Жукаў?

— Так!

— Тады ідзеце...

Выходзячы з кабінэту, Жукаў яшчэ раз паказаў Берыю язык.

Прашу ўлучыць мяне і маю сям'ю ў лік неўязных

у ЗША і краіны Эўропы да тае пары, пакуль зносіны з гэтымі краінамі ня стануць бязьвязавыя. Прашу ніколі не даваць мне візы ў гэтыя краіны нароўні з лукашыцкімі чыноўнікамі, нават калі за мной будуць гнацца эскадроны сьмерці на чале з Шэйманам, нават калі я сама на каленях буду прасіць пра гэта. Прашу не пускаць ні ў якім выглядзе мяне ў гэтыя краіны да тае пары, пакуль зносіны між імі і Беларусіяй ня будуць бязьвязавыя.

Мяркую, што калі палітыкі паставяць сабе такое абмежаваньне, то, па-першае, яны будуць з бальшынёю свайго народу, а па-другое — гэта стымулюе іх дзейнасьць па зьмяненні сытуацыі ў межах краіны.

А то — езьдзяць, прэзэнтуюць сябе, разважаюць у коле людзей, што разумеюць іх у Эўропе і ЗША, якіх, па праўдзе, і пераконваць ні ў чым ня трэба. А нашых людзей ні ў чым пераконваць ня хочуць ці пераконваюць кепска, бо ў коле аднадумцаў заўсёды лягчэй гаварыць.

Аксана Новікава, Менск

І дзе ён, рух «За Свабоду»?

Я жыхар адносна невялікага гарадка. Ужо некалькі год зьяўляюся прыхільнікам дэмакратычных пераменаў у нашай краіне. Дагэтуль быў проста грамадзкім актывістам, не належаў да розных рухаў ды партыяў, тым больш у нашым горадзе іх фактычна не існуе — няма дзейнасьці, ініцыятывы, толькі сотні актывістаў на паперы.

Актывіта браў удзел у сакавіцкіх падзеях у Менску. Там, дарчына, 25 сакавіка ўпершыню пачуў пра наваствораны рух, аб якім прамаўляў спадар Мілінкевіч. Вось, падумаў тады я, гэта мне патрэбна. Канечне, быў сумнеў, ці будзе гэта ў рэчаіснасьці працаваць, аднак той настрой Вясны-2006, тыя людзі вакол мяне... І вось я ўжо сярод тых, хто запісаўся некалькі хвілінаў таму ў рух «За Свабоду». Была надзея, што замест папяровых партыяў, замест пустых размоваў ды сварак аднаго з адным у Беларусі паўстане нешта сур'ёзнае, пераможнае. Мы разам будзем працаваць дзеля Свабоды, дзеля будучыні нашых нашчадкаў...

Некалькі дзён таму радыё «Свабода» прэзэнтавала кнігу «Плошча» — акурат сто дзён таму Вясна прыйшла на вуліцы Менску,

што дзён таму я запісаўся ў актывісты «За Свабоду».

Што маю я? Ніякай падтрымкі з Менску, ніводнай улёткі, якая, пэўна, разьлічана на апалітычных людзей, я нават сам ня бачыў. Нашыя мясцовыя актывісты, адказныя за функцыянаваньне руху, не зрабілі ніводнага кроку. У нашым горадзе нічога б і не рабілася, калі б ня моладзь. Толькі яны, за свае грошы, нешта друкуюць, ладзяць акцыі, флэш-мобы. А ў Менску зноў пустыя размовы. З месяцы ідзе дыскусія сярод дэмакратычных лідэраў, ці мэтазгодна гэта рабіць, а на справе людзі, якія ірвуцца працаваць, марна губляюць час. Я сам ня маю магчымасьці друкаваць улёткі вялікім накладам, але 200 ці 300 асобнікаў штотыдзень распаўсюджваю. Дык які сэнс быў запісацца? Мілінкевіч кажа, што мы даможамся празрыстых выбараў да 2007 году. А 100 дзён ужо згубілі... Паважаная дэмакратычная рада, больш увагі і падтрымкі справай, а ня словам рэгіёнам! Ці будзем чакаць выбараў 2011 ці рэфэрэндуму па аб'яднаньні з Расеяй?

Віктар Радзько, Салігорск

Свабода ці Стабільнасьць? Выбар сэра

На тле апошніх падзеяў, што адбываліся ў нашай краіне, словы, якія я вынес ў заглавак, набылі палітычную ды ідэалагічную афарбоўку. Паняцце стабільнасьці стала сымбалам дзейнай улады, а супраціўленьне выступае пад сыцягам свабоды.

Я ж хачу ў гэтым артыкуле, абстрагуючыся ад палітыкі, ідэалогіі, паразважаць аб гэтых дзьвюх катэгорыях у дачыненні да асобнага чалавека, ягонай волі ды ўнутранага выбару. Я пастараюся паказаць, што гэтыя два паняцці, стабільнасьць ды свабода, сапраўды ёсьць антыподамі, полюсамі, ды выбар паміж імі стаіць перад кожным чалавекам.

Давайце зірнём на жыццё стандартнага чалавека, чалавека, як кажуць, сярэдняй клясы. Ён нараджаецца ў паспяховае сям'і, адпраўляецца ў дзіцячы садок ці адразу ў школу, вучыцца, адпачывае, расьце. Яго жыццё, увогуле кажучы, даволі дакладна вызначана на першыя 17—19 гадоў жыцця. Прычым яно вызначана яшчэ да яго нараджэньня (паколькі гаворка аб сярэдням чалавеку, я не бяру ў разлік магчымасьць якіхсьці катастроф, трагедый ці, наадварот, фантастычных удач, як якімі ён можа сутыкнуцца за гэтыя гады). У сваёй практычна татальнай вызна-

чанасьці ягонае жыццё *стабільна*. Наўрад ці ён можа зьмяніць хаду гэтых звычайных падзеяў, наўрад ці ён нават задумваецца над магчымасьцю іншага сюжэту.

Скончыўшы школу, чалавек адпраўляецца, каб нам было прасцей, скажам, у ВНУ. Фэрмальна выбар установы, то бок выбар сваёй прафэсіі, магчыма, сваёй будучыні, ёсьць актам свабоднай волі. Але давайце спытаем у студэнтаў, ці ведалі яны, калі былі абітурыентамі, што іх чакае ва ўнівэрсытэце, інстытуце? Шмат хто адкажа на гэтае пытаньне адмоўна. Многія зь іх нават не ўяўлялі сабе, што такое вышэйшая адукацыя, акадэмічная сыстэма. Але яны апынуліся там, дзе апынуліся. І вельмі нямногія, зразумеўшы, што іх «выбар» быў няўдамым, знаходзяць сілы штосьці зьмяніць.

Я сьцьвярджаю, што існуе пэўная *інэрцыя*, якая вядзе людзей. Яна вядзе іх са школы ва ўнівэрсытэт, потым на працу і так далей. Гэта глябальная вызначанасьць, якая, здавалася б, мусіць адпусьціць чалавека па дасягненьні паўналецця, працягвае пераследваць яго і далей. Гэта дух *стабільнасьці*. Ён трымае людзей у трывалых, але *пляшчотных* ланцугах. Ён падкупляе чалавека: сапраўды, ідучы па звычайным, нібыта адмыслова падрыхтаваным, шляху, чалавек можа з добрага дакладнасьцю разьлічваць на тое, што ў яго будуць грошы, сям'я, дах над галавой, *спакойная старасьць*. «Складана адмовіцца ад гэтага ўсяго, ды і навошта? Гэта глупства!» — скажуць многія. Вось што такое стабільнасьць. Гэта выбар бяз выбару, выбар, зроблены за чалавека. Выбар, зроблены лёсам чалавека, яго мінулым, скопам выпадковасьцяў.

Але ў кожнага чалавека ёсьць у душы нешта нахшталь агеньчыку, іскры. Некаторыя не заўважаюць яго. А некаторыя — жывуць ім. Гэта крыніца ўсяго надзвычайнага, усяго сапраўды новага. І таксама гэта выток жаданьня процістаяць інэрцыі, духу стабільнасьці, які вядзе чалавека, спрабуючы фармаваць лёс цалкам вызначаным чынам. Гэта агеньчык і ўсё, што зь ім зьвязана, усё, што сыходзіць зь яго, — і ёсьць Свабода. Бо кожны чалавек можа прыняць рашэньне, зрабіць маленькі крок ды цалкам зьмяніць сваё жыццё. Чалавек можа адмовіцца ад усяго, пайсьці, пакінуць старое ды пачаць з нуля, зь першай старонкі. Канечне, зрабіць гэты крок далёка ня лёгка задача. А яшчэ складаней — *зразумець* яго неабходнасьць. Ніхто ня можа ў гэтым чалавеку

дапамагчы, ніхто ня можа падказаць, бо гэта пытаньне ўнутранага выбару. Гэта пытаньне, якое чалавек мусіць вырашыць з сабою, унутры сябе.

Канечне, кошт такой свабоды вялікі. І увогуле, кажучы аб гэтым, трэба разумець і ўлічваць, якія *каштоўнасьці* прымае гэты чалавек. Я не імкнуся навязаць чужыя ды дзіўныя каштоўнасьці людзям, якія прывыклі да цеплыні ды ўтульнасьці. І тым больш я нікога не заклікаю кідаць усё, зьбягаючы ад цяжкасьцяў ды праблемаў, хай нават да праблемаў цяжэйшых. Але падумайце. Гэта надзея, гэты агеньчык, патэнцыйная магчымасьць, шанец — ці ня гэта ёсьць тым самым, што прабуджае ў нас сілы, энэргію, здольнасьць ды жаданьне ствараць? Бо кожны з нас хаця б калі-небудзь казаў сабе: «Прыйдзе дзень, і ўсё зьменіцца. Я ўсё зьмяню». І гэта прстая «мантра» прыдавала кожнаму з нас сілы, давала *прычыну* рухацца далей. Гэты глыток свабоды, уздых. Мы, нібыта дэльфіны, выныраем з густога ды цёплага, але нерухамага акіяну стабільнасьці, каб зрабіць уздых свабоды.

Свабода неабходна нам, яна складае нашу душу — тое непрадкавальнае ды нявызначанае, што ніколі не ўкладзецца ні ў якія рамкі ды заўжды будзе дарыць нам мноства дзіўных ды вялікіх адкрыцьцяў.

Simon C., Менск

«НН» з радасьцю друкуе ў газэце і на сайце www.nn.by чыгаканья лісты, водгукі і меркаваньні. З прычыны вялікага аб'ёму пошты мы ня можам пацьвярджаць атрыманьне Вашых лістоў, ня можам і вяртаць неапублікаваныя матэрыялы. Рэдакцыя пакідае за сабой права рэдагаваць допісы. Лісты мусяць быць падпісаныя, з пазнакай адрасу. Вы можаце дасылаць іх поштай, электроннай поштай ці факсам.

Наш адрас:
а/с 537, 220050 Менск.
e-mail:
nn@promedia.by.
Факс: (017) 284-73-29.

Павал Церашковіч: Чуткі ствараюць людзі, не знаёмыя з ЭГУ

На пытаньні «НН» адказвае кіраўнік бакаляўраўскай праграмы «Гісторыя і культура Беларусі» ЭГУ Павал Церашковіч.

«Наша Ніва»: Спдар Павал, у чым своеасаблівасьць праграмы, якую Вы прэзэнтуеце?

Павал Церашковіч: Гэтая праграма безь перабольшаньня ўнікальная для Беларусі. Яна дазваляе атрымаць фундаментальную падрыхтоўку ў галіне сацыяльных і гуманітарных навук: філязофіі, асноваў права, паліталёгіі і г.д. Па-другое, згодна з традыцыяй ЭГУ, студэнты вывучаюць дзьве замежныя мовы. Звычайна першая зь іх ангельская, другая — альбо нямецкая, альбо французская. Па-трэцяе, гэта ўнікальнае спалучэньне гістарычнай і антрапалягічнай (этналягічнай) адукацыі. Дарэчы, такі падыход адпавядае патрабаваньням літоўскае сыстэмы вышэйшае адукацыі. Гэтае спалучэньне дазваляе адмовіцца да савецкай спадчыны падрыхтоўкі гісторыкаў, арыентаванай на засваенне бюсконцай фактаграфіі, а не на асэнсаваньне гістарычнага працэсу. Унікальнасьць яшчэ і ў тым, што навучаньне праходзіць у «Крывіцкай Мэцы» — у Вільні. Як мой погляд, для тых, хто вырашыў насамрэч зьнітаваць свой лёс з нашай культурна-гістарычнай спадчынай, гэтая акалічнасьць не патрабуе дадатковага камэнтару.

«НН»: Аднак узнікаюць чуткі, што да беларусістыкі ў ЭГУ ўсё яшчэ ставяцца фармальна, што яна ўсё яшчэ займае другаснае становішча сярод іншых праграмаў.

ПЦ: Так, чутак такіх сапраўды хапае. Мне падаецца, што ствараюць іх людзі, якія ня маюць дакладнага ўяўленьня аб тым, што і як робіцца ў ЭГУ. Беларусістыка — гэта новы кірунак, і менавіта таму ёй надаецца значна больш увагі ў параўнаньні з праграмамі, што, як той казаў, ужо прайшлі «абкатку».

«НН»: А як, дарэчы, вырашаець

Крывіцкая Мэка, вуліца Кражу. Сёньня тут месціцца Эўрапейскі гуманітарны ўнівэрсытэт.

ца моўнае пытаньне? Гэта на ўсе сто адсоткаў беларускамоўная адукацыя?

ПЦ: У ЭГУ чатыры працоўныя мовы: беларуская, расейская, ангельская і французская або нямецкая, на выбар. Канкрэтна гэта азначае наступнае — курсы, непасрэдна ўключ-

28 ліпеня — апошні дзень падачы заяваў на вучобу ў Эўрапейскім гуманітарным унівэрсытэце (Літва).

чаныя ў праграму «Гісторыя і культура Беларусі», выкладаюцца па-беларуску, выбар мовы выкладаньня агульнаўнівэрсытэцкіх дысцыплін залежыць ад выкладчыка. Бачыце, гэта ўсё ж унівэрсытэт на выездзе. Няпроста скласьці штат выкладчыкаў, якія б гатовыя былі адрываць усё ў Беларусі і вяхтавым мэтадам выкладаць за мяжой, хай і блізкай.

Я ўвогуле ня схільны драматызаваць моўнае пытаньне ў гэтым выпадку. Досьвед шмат якіх эўрапейскіх нацыяў сьведчыць, што ў вышэйшай

школе гэтыя працэсы ідуць няхутка. Так, у Фінляндыі фінская мова атрымала роўныя правы з швэдзкай яшчэ ў 1860-я г., але дамінаваць ва ўнівэрсытэтах стала толькі пасля Другой сусьветнай вайны. Галоўнае сёньня — прадухіліць праявы моўнага шавінізму, выхаваць талерантнае стаўленьне да моўнай практыкі іншага, і, на мой погляд, ЭГУ рухаецца ў слушным напрамку. Тыя, хто агрэсіўна ставіцца да беларускасьці, зазвычай не валодаюць мовамі, апроч расейскай. Мы мусім стварыць перадусім асяродак эўрапейскасьці, эўрапейскага мысьленьня, у якім беларушчына будзе натуральным і неабходным складнікам. Прынамсі я гэтак разумею сваю задачу.

«НН»: Кім і якія канкрэтна дысцыпліны выкладаюцца у Вашай праграме?

ПЦ: З падрабязным навучальным плянам можна пазнаёміцца на сайце ЭГУ. Магу сказаць, што з фармальнага гледзішча (колькасць кандыдатаў і дактароў навук) склад выкладчыкаў праграмы — адзін з самых кваліфікаваных у ЭГУ. Сярод «культурных герояў» хачу ўзгадаць Ігара Бабкова, Генадзя Сагановіча, Алесья Смаленчука, Вячаслава Насевіча, Сяргея Харэўскага.

«НН»: І апошняе пытаньне — куды і якія несцьці дакумэнты?

ПЦ: Я зноў жа раю зьвяртацца на сайт ЭГУ www.ehu.lt, а канкрэтныя пытаньні можна задаць на форуме студэнцкага сайту ЭГУ www.segun.info. Добрая нагода даведацца непасрэдна аб усім — трапіць на Дзень адчыненых дзьвярэй, які будзе праведзены 15 ліпеня ў Вільні. Інфармацыю аб гэтай падзеі шукайце на сайтах. Нагадаю, што апошні дзень прыему заяваў у ЭГУ — 28 ліпеня.

Гутарыў СХ

Падрабязную інфармацыю аб умовах паступленьня і навучаньня можна знайсці на сайце www.ehu.lt, задаць канкрэтныя пытаньні — на форуме студэнцкага сайту ЭГУ www.segun.info.

Радзіма першага

Тут нарадзіліся выдатныя мастакі й першы прэзідэнт Ізраілю. У вёсцы Рылавічы трактарыст паставіў у палісадзе мармуровую капліцу ў гонар Маці Божае й падсвятляе яе па вечарох лямпачкамі. А ў Агове ткуць посьцілкі й расьпісваюць прыгажэзныя куфры. Ну й, вядома, не прапусьціце славы тых мотальскія кілбасы... Янаўшчына і Піншчына ў рэпартажы **Сяргея Харэўскага**.

Тады і там

Янова калісь называлася **Порхавам**. У 1423 годзе ўласнык вёскі падараваў яе лудкаму касьцёлу. А ў 1465-м вёска Порхава была перайменаваная ў Янова ў гонар лудкага біскупа Яна Пасовіча Лясковіча. А суседняя вёска атрымала назву **Ляскавічы**. Па вайне зьмянілі Янова на **Іванава**. А чыгуначную станцыю ў цяперашнім «Іванаве» пакінулі як «Янаў-Палескі». Але надыйдзе пара — і вернуць Янову яго гістарычны назву! Зрэшты й «Порхаў» мог бы стаць неблагім тамтэйшым брэндам для назваў крамаў, кавярняў, фірмаў, нават конкурсу прыгажосьці. Штогод у раённым Цэнтры культуры праходзяць моладзевыя шоў-праграмы «Miss Iwanawa». Хіба «Міс Порхаўка» гучэла бы менш калярытна?

Цяпер тут амаль у кожнага — мабільны тэлефон. Едзе дзядзька на возе — з мабільнікам. Ідзе цётка казу даіць — з мабільнікам. Побач са старым мястэчкам вырасла гэткага ж памеру New Iwanawa з вялікімі сучаснымі дамамі, капітальнымі гаражамі, спадарожніковымі антэнамі і... вялікімі дагледжанымі агародамі — дзядоўскай традыцыяй.

По-сільску

У Іванаўскім раёне сама меней тры гаворкі: мотальская, яноўска-агоўская і махроўская... Прычым ня цыкляцца, гавораць міжсобку «по-сільску» ды гаварацца гэтым.

Не разьбярэсься з тутэйшымі канфэсіямі. У даведніках ясна напісана, што ў **Моталі** ёсьць суполка й малельны дом пяцідзясятнікаў. Але ані ў музэі, ані ў мотальскай кавярні не далі рады, дзе тых пяцідзясятнікі пасядаюць.

У Янове вялізарную царкву эвангельскіх хрысьціянаў не схаваеш, яна пануе над нізкай забудоваю гораду. Як

і чудоўна адрэстаўраваны ампірны касьцёл XIX ст., дзе за савецкім часам быў то Дом культуры, то склад... Цяпер гэты рэдкі помнік — гонар Янова. Хоць спытай, хто ж тут каталікі — разьвядуць рукамі. «У нас выключна усе праваслаўныя!» — катэгарычна адпрэчыла гаспадыня з Агова, хоць яе муж мне ўжо сказаў быў па сакрэце, што іх дзеці і ўнукі сталі добрымі каталікамі ў Янове. Тут пачнеш верыць у што заўгодна...

То ў адной гутарцы, то ў іншай між словаў трапляецца — «калдун»: «а гэта трэба да калдуна», «во каб калдун тады». Але бяз дай патрэбы ніхто нічога пра тых калдуноў ня скажа. Цалкам

можа быць, што сярод маіх субяседнікаў і папутчыкаў сядзяць тыя самыя калдуны й назіраюць за мною.

Словам, была тут ніва для Андрэя Баболі, які нястомна наварочваў тут палешукоў у каталіцкую веру. І тутак 16 траўня ў 1657 годзе за тое й прыняў жудасную сьмерць. Да 1939 году штогод 16 траўня ў Пінску ў Яноў Палескі ішоў адмысловы цягнік зь вернікамі з усіх краёў, якія жадалі пакланіцца вялікаму сьвятому.

За дзікімі савецкімі часамі прыгожую капліцу, што стаяла на месцы марданьяня сьвятога Андрэя, зьнішчылі. Цяпер сьвяты глядзіць ізноў на сваё Янова з вышні новай капліцы пры касцельнай браме. Глядзіць на чысьцоткі гарадок, на пляц, на якім стаіць сьмешны бэтонны Ленін, паквэцаны «серабранкай», пад якім праяжджаюць сёньня й навоўкі даражэзныя аўто мытнікаў і кантрабандыстаў і стогадовай даўніны падводы, запрэжаныя порскімі конікамі. Тут ёсьць нават прадуктовыя конныя фургоны замест аўталавак, чаго я нідзе больш ня бачыў.

Марыя Літвіновіч з Рылавічаў вядомая як «коровайныця». На вясельле, абавязкова замаўляюць каравай у яе. Адмыслова для гасьцей Марыя з задавальненьнем апранае («накладае») вышываны строй.

Гэтая і іншыя фатаграфіі зробленыя Веранікай Дзядок.

ПРЭЗЫДЭНТА

А на другім канцы цэнтральнага пляцу стаіць (ці, лепей сказаць, сядзіць) вялікі помнік вялікаму мастаку й кампазытару Напалеону Орду.

Напалеонаўскія пляны

Апошні мае стаць яшчэ адным брэндам Яноўшчыны. Як і Баболя, як і саладкаватая на смак тутэйшая мінэралка «Марыля».

Наш Напалеон нарадзіўся ў тутэйшых **Варацэвічах**. Герой двух вызвольных паўстанняў, ён стварыў унікальную энцыклапедыю ў малюнках архітэктурных краявідаў Беларусі, Польшчы, Літвы, Украіны.

На гэты год выдаткавана 4 мільярды (!) рублёў на стварэнне экспазыцыяў будучай карціннай галерэі ў былым маёнтку Ордаў, спаленым у 1943 годзе савецкімі партызанамі. Там будзе вялікі музейна-канцэртны комплекс для правядзення прысьвечаных памяці Орды пленэраў і канцэртаў. Не забыліся запраектаваць і шыкоўны гатэль з паркінгам, саўнамі, басейнамі, конна-забаўляльнай базаю і, вядома ж, базай паляўнічай гаспадаркі... Во заслужыць якую памяць можна!

ППРІ

Ведама, Яноўшчына слаўная ня толькі Напалеонам Ордаю. Тутсама нарадзіўся й Аляксей Кузьміч, аўтар гучна рэкламаваных дзяржаваю «Славянскіх мадонаў». А ў мотальскім музеі ўжо ёсць цэлая зала маладога тутэйша-

га мастака Янкі Рамановіча.

Мясцічка Моталь маляўніча пасела над ракой Ясельдай. Некалі гэта была сапраўдная сталіца беларускага прадпрыемства. Канкурэнцыя зь габрэямі шмат у чым перадвызначыла й мотальскі мэнталітэт.

Тут, у Моталі, у 1874 годзе нарадзіўся першы прэзыдэнт Ізраілю Хаім Вэйцман. Па сканчэнні гімназіі ён вучыўся ў Бэрліне і Швайцарыі. Быў прафэсарам хіміі ва ўнівэрсытэце ў Манчэстэры. У Моталі ў яго было 14 братоў і сясьцёр, і ўсе яны сталі навукоўцамі, лекарамі, дантыстамі, інжынэрамі, выкладчыкамі. Але ані пра першага прэзыдэнта з Моталю, ані пра ягоных родных нічога сёння тут няведама. Памяць пра тутэйшае жыдоўства сьцёртая амаль у нівошта расстрэламі 1941 году.

Старыя піхты

У агні XX ст. згінула ня толькі жыдоўская цывілізацыя. Дашчэнтну былі панішчаныя й шыкоўныя панскія двары. Ды яшчэ якія шыкоўныя!

У вёсцы **Дубай**, што ў бок Пінску, прайшлі дзіцячыя гады вядомага паэта і гісторыка Адама Нарушэвіча. Да 1939 году тут існаваў шыкоўны паркавы ансамбль. Шыты прастанутных сажалак пры дапамозе дамб забясьпечвалі перапад вады і напаўнялі ставы й фантаны.

Ад панскага двара захаваліся, як кажучь у вёсцы, **Яльмы** — старадаўнія белыя піхты, якім болей як 200 гадоў.

Царква ў Яноўшчыне: малюнак Напалеона Орды і сучасны выгляд.

У іх засені туліцца цяпер пара сядзібаў калгаснікаў. Тамака ж на колішніх кветкавых кломбах, між старадаўніх дрэваў, садзяць і бульбу. А ў былым касцёле з фамільным склепам да нядаўна была трансфарматарная будка. Ужо доўгі час няма тут ані вітражоў, ані фрэсак. Усё разрабавана, нават і цяпер скарбашукальнікі не лянуюцца па пэрымэтры абкопчаць, як зьвяры, падмуркі сьвятыні.

Зруйнавана дашчэнтну цяпер і Моладава, што спрадвеку належала Скірмунтам. Утульны асяродак цывілізацыі таксама не перажыў 1939 г. Маёнтак быў узяты штурмам, а яго ўладальнік — адзін з айцоў БНР Раман Скірмунт — закатаваны разам зь сям'ёю й гасьцямі. Целы іхныя былі таемна пахаваныя слугамі ў графскім парку ў блізкай сядзібе Парэчча. А ў Моладаве капліца-ратонда дзіўна глядзіцца сапраўднай рымскай руінаю сярод выгану, на якім пасьвяцца козы.

На пчасьце, адалеў той шыкоўны парк у Парэччы, што займае блізу 80 гектараў! Цяпер там, у зацішным далёкім кутку, між экзатычных піхтаў і кедраў, на магіле вялікага гаспадарніка й палітыка Рамана Скірмунта пастаўле-

Некалі ў Агове была фабрыка народных мастацкіх вырабаў. Куфры рабілі і на экспарт — у 14 краінаў сьвету.

Радзіма першага ПРЭЗЫДЭНТА

Музей у Моталі.

Працяг са старонкі 21.

ны крыж, спавіты беларускімі ручнікамі. Але ў колішніх ягоных заводах да сёння гаспадарыць нашчадкі тых камбедаўцаў, якія яго закатавалі. Смурод стаіць жаклівы. Няма нават як разгледзіць унікальныя тупльпанавыя дрэвы, што граф-эстэт замовіў у Амэрыцы.

Зрэшты, калі ў тых краях і стаяць цудам ацалелыя помнікі, гэта зусім ня значыць, што яны засталіся ў ранейшым выглядзе. Няўрымсьлівы сьвятар у вёсцы **Махро**, адкуль родам любімы мастак Лукашэнка, Аляксей Кузьміч, вырашыў наблізіць да праваслаўных расейскіх канонаў будынак старасьвецкай царквы XVIII ст. У выніку, адзін з найбольш арыгінальных помнікаў нашага драўлянага дойлідства зьянявечаны непараўна: аўтар перанесены на ўсход, зьяняты барочныя купалы, званіца стала меншаю на цэлы паверх. У выніку маем безаблічную царкву, як і сотні іншых у пэўдарускім гусьце.

А ў **Дастоеве** цяпер узьвялі аграмадную царкву ў самым кандовым расейскім стылі. Некалі тутэйшай мастацкай адметнасьцю была старажытная драўляная Ільлінская царква. Выразны яе архаічны абрыс быў цалкам арганічны ў тутэйшым краявідзе, у засені дубовых патаў. У 1970 годзе храм у Дастоеве, дзе шлюбаваліся й хрысьціліся продкі сьлынага клясыка літаратуры, як помнік народнага дойлідства вывучала экспэдыцыя АНБССР з мэтай удзельнага яго ў «Збор помнікаў Беларусі». Але пасля абмераў і фотафіксацыі царква была зруйнаваная трактарамі на загад мясцовага сельсавету. Няма помніка — няма праблем! Гэты акт савецкага вандалізму ўразіў тады ўсю інтэлігенцыю СССР.

Лідзія Доўгер, вядомая на ўсё Агова малявальніца куфру і ткальля. Уладальніца адных з трох апошніх у вёсцы кроснаў.

Каравайніца

Затое на Палесьсі таленавіты й вясёлы народ. У вёсцы **Рылавічы**, што славіцца на ўсю краіну сваімі бандарамі, селянін-трактарыст паставіў у палісадзе мармуровую капліцу ў гонар Маці Божай і падсьвятляе яе па вечарох лямпачкамі. А ў **Агове** ткуць шыкоўныя посьцілкі й расьпісваюць прыгажэзныя куфры. А ў **Моталі** робяць сьлыннымі мотальскія кажухі. Ну й, вядома, слаўтыя мотальскія кілбасы. Некалі — ажно 40 гатункаў! Тут іх вырабляюць цяпер аж тры цэхі, два зь якіх — прыватныя.

Паляшукская кухня — асобная гаворка. Напрыклад, тут частуюць варэнікамі з бульбы, скваркамі і цыбуляю. Паліваецца сьмятанаю. Яшчэ тут робяць *чурэкі*. Бульба надзіраецца, як на драпікі. Пасьля дадаюць у яе муку. Цеста робіцца вельмі густое й вязкае. Выкладаецца на дубовае лосьце й ставіцца ў печ. А на патэльні з такога цеста атрымаецца хутчэй звычайны драпік ці блін. Часьпяком палешукі зьмешваюць тыя прадукты, што не прынята мяшаць у беларусаў.

Пётар Воран з Рылавіч паставіў у сваім двары каплічку і па вечарох падсьвятляе яе электрычнасьцю. Пётра працуе трактарыстам і шмат разоў цудам застаўся жывы, трапляючы ў аўтааварыі. Гэта ён вырашыў аддзячыць Божай Маці.

Напрыклад, рыбныя й малочныя прадукты. Альбо: шпінат паніруюць, асобна падсмажваюць абваляныя ў муцэ грыбы й смажаць на... сале. Падаецца з халодным малаком альбо квасам. Тутэйшая цікавая страва — *крышаны*. Іх робяць з бульбы, бобу, сьвежых грыбоў. Ужо гэтыя інгрыдыенты выклікаюць у сярэдняга беларуса падозраньне. Тушаць і... заліваюць малаком.

Едзьце! Наясьцёся!..

Сярод нацыяналістаў не без выроду

Наваградзкі фэст набыў заўважныя рысы камэрцыйнасці, але бяда ў іншым. Піша **Сямён Печанко**.

Уваход на замчышка быў платны, пры гэтым чэргі да касы не знікалі на працягу двух дзён. Побач з касай размясціўся Гэнік Лойка, які за сталом «Абман валюты» прадаваў мінакам гліняныя талеры. Талеры ішлі па курсе 1 за 100 беларускіх рублёў.

Адкрыццё папярэднічаў вялікі канцэрт запрошаных гасцей з Украіны, Польшчы ды Расеі. Прамова старшыні Наваградзкага райвыканкаму Анатоля Кулака прагучала на добрай беларускай мове, у гэтым ён не саступае свайму папярэдніку Анатолю Лісу. Беларускамоўнасць старшынеўскай прамовы выгадна вылучалася на тле трасянкі вядоўцаў канцэртаў ды татальнай расейшчыны на замчышчы.

Узыходзячы на сцэну падчас прэзэнтацыі, па-беларуску віталі натоўп і большасць прадстаўнікоў рыцарскіх клубаў. Добрай традыцыяй сталі рыцарскія шлюбы зь вячаньнем у наваг-

радзкіх касцёлах.

Начны бугурт сыягнуў на плошчу агромністы натоўп, але пабачыць яго на свае вочы здолелі далёка ня ўсе, самыя цяплівыя займалі зручныя месцы за некалькі гадзінаў. Астатнія назіралі відовішча на адмысловым экране. Сёлетні бугурт быў нязвычайна працяглы — ваяры сыходзіліся ў бойцы тройчы. Гэтым разам абышлося безь міліцыянтаў, якія на пазамінулым фэстывалі вымушаныя былі разганяць захопленых бойкай рыцараў.

Другі дзень фэстывалю падзяліў гасцей на два няроўныя лягеры: большасць рушыла займаць месцы вакол замчышка, дзе мусіла адбыцца інсцэнаваньне пштурму Тэўтонскім ордэнам Наваградзкага замку ў 1394 г., рэшта засталася на плошчы танчыць пад «Старога Ольсу», расейскі «Drolls» ды ўкраінскі «Бурдон».

Інсцэнаваньне пштурму замку запомнілася глядачам масавым узняццём нацыянальных сыягоў. Міліцыя затрымала ўдзельнікаў акцыі на кароткі час, але адпусціла. Адказнасьць на сябе ўзяў намесьнік старшыні ПБНФ Віктар Івашкевіч.

Непрыемнай зьменай стала незаўваж-

ная на першы погляд карэкціроўка назвы мерапрыемства: цяпер гэта ўжо Фэстываль сярэднявечнай культуры «Наваградзкі замак» заміж «Наваградзкі». Большасць інфармацыйных шыльдаў былі аформленыя па-расейску. Як, зрэшты, і гандлёвыя кропкі. Наваградзкі капшпандаль не вылучаўся, як колись, сваімі латкамі з гербам гораду і «Пагоняй».

Затое сёлетні фэст запомніцца беспрэцэдэнтнай колькасцю забароненай сымболікі: ці ня кожны трэці насіў значкі «За свабоду» і «Жыве Беларусь!», каля сотні чалавек былі ў саколках з выяваю «Пагоні». Значкі, як і бел-чырвона-белыя, блакітныя і памаранчавыя стужкі, насілі і стары, і малады, рыцары і дамы. Гэта адно з найбольш прыемных уражаньняў ад свята.

Не абысьціся, на жаль, і бяз кроплі смуроду. Сярод тых, хто весяліўся на плошчы, былі моцна неўвядзеныя маладыя людзі ў саколках з «Пагоняй». Пры гэтым ня ўсе зь іх вылучаліся культурнымі паводзінамі. У Інтэрнэце пісалі пра тое, што значкі раздаваліся на вуліцах гораду моладзевымі актывістамі задарма. Але знайшліся неведомыя «камэрсанты», што прадавалі іх за 2 даляры, кажучы пры гэтым, што значкі — страшэнны дэфіцыт у Менску.

Фэстывальная традыцыя надзейна прыжылася на старых наваградзкіх вуліцах, і, здаецца, нішто ня здолее сапсаваць свята. Прынамсі не параўнальны ні з чым дух свабоды і эўрапейскай разьняволенасці мацнее тут з кожным разам.

СЯМЁН ПЕЧАЧКО

Ня ўсе хацелі быць рыцарамі ў Наваградку.

У нядзелю — фінал

Напярэдадні яго 10 найлепшых матчаў апошніх 25 гадоў успамінае Віталь Цыганкоў.

Якім ён стане, якім увайдзе ў гісторыю — напружаным, але малавядомым супрацьстаяннем альбо фаварытам галоў і прыгожай гульні? Будзе гэта 0:0 альбо 3:2? Зараз ніхто ня можа гэта прадказаць, але я хачу дапамагчы аматарам футбалу ўгадаць найбольш яркія, захпляльныя і гістарычныя матчы чэмпіянатаў сьвету за прамінулую чвэрць стагоддзя.

10. Аргентына — Сэрбія і Чарнагорыя 6:0

Пачаць гэтую дзясятку дазволі сабе з матчу сёлета чэмпіянату. Пра сустрэчу Аргентына — Сэрбія і Чарнагорыя пакуль ня склалі песьняў (магчыма, Сэрбія не выклікае такіх сымпатыяў, як Ямайка), але ў гэтай гульні было ўсё, што прагне бачыць футбольны гурман: яркія камандныя камбінацыі, фантастычныя індывідуальныя праходы і ўдары, — ну і нарэшце, лік: 6:0. Варта нагадаць, што Сэрбія і Чарнагорыя зусім не былі недарэчнай камандай — за ўвесь адборачны турнір у 10 матчах яны пратусыцілі ўсяго адзін мяч, абагнаўшы гішпанцаў. І вось такое кур'ёзнае заканчэнне футбольнай гісторыі югаслаўскай дзяржавы (тры паразы ў трох групавых матчах). Можа, яны гулялі гэтак жахліва таму, што гулялі за дзяржаву, якой ужо не было (за некалькі дзён да чэмпіянату Чарнагорыя на рэфэрэндуме прагаласавала за незалежнасьць)? Што да ар-

гентынцаў, то каманды, якія выйграюць у групе 6:0, далёка не праходзяць. Прэцэдэнты ўжо былі...

9. СССР — Вугоршчына 6:0

Так, у маім гіт-парадзе ёсць яшчэ адзін матч зь лікам 6:0, да якога сама непасрэднае дачыненне мелі беларускія футбалісты. СССР — Вугоршчына, 1986 год, групавы турнір. Другі мяч ужо на 6 хвіліне забівае чудаўным далёкім ударам наш Сяргей Алейнікаў і атрымлівае прыз — гадзіннік Seiko. (Дарэчы, на чэмпіянаце Эўропы 1988 году Алейнікаў зноў атрымаў прыз — за самы хуткі гол чэмпіянату, забіты ангельцам ужо на 3-й хвіліне ў сламавым індывідуальным праходзе.) Каманда СССР, сабраная пераважна з футбалістаў кіеўскага «Дынама», адразу становіцца адным з фаварытаў першынства, і... прайграе ў 1/8 фіналу бэльгійцам ў дадатковы час 4:3.

8. Нямеччына — Ангельшчына 1:1

Паўфінал 1990 году. 1:1. Па пэнальці выйграе Нямеччына. Шмат атак, майстэрства, стараньня, напружанасьці, але абодва галы нейкія «крывыя»: першы — рыкашт з штрафнога, другі — памылка трох абаронцаў.

У дадатковы час ангелец Пол Гаскойн у падзеньні не дацягваецца да мяча, замыкаючы перадачу з флянгу, што дае падставы камэнтатарам спэкуляваць на тэму «каб ня лішняя кварта пьва...». Менавіта пасля гэтай гульні лепшы снайпэр першынства Гары Лінэкер сказаў сваю легендарную фразу: «Футбол — простая гульня, 22 чалавекі ганяюць мяч 90 хвілінаў,

Трыюmf італьянцаў, якія выйшлі ў фінал.

а ў канцы выйграюць немцы» («Football is a simple game; 22 men chase a ball for 90 minutes and at the end, the Germans win»).

Дарэчы, афарызм афарызмам, але немцы на самай справе на чэмпіянатах сьвету яшчэ ніколі не прайгравалі пасляматчавых пэнальці! А тая нямецкая зборная (Клінсман, Матэўс, Феллер, Брэмэ) насамрэч заслугу ўвала выйгрышу больш за іншых.

7. Францыя — Бразылія 1:1

Яшчэ адзін 1:1 з пэнальці. Чвэрцьфінал 1986 году. Францыя на чале з Пляціні супраць Бразыліі на чале зь «белым Пэле» Зыка. Крыўдна становіцца часам за асоб-

ных вялікіх гульцоў, якім не пашчасьціла выйграць чэмпіянства, і гістарычныя дасягненні якіх з-за гэтага непазьбежна дэвальвуюцца. Як бы ацаніла футбольная гісторыя Пляціні, Зыка ці Ван Бастэна, калі б яны сталі чэмпіёнамі? Хто быў бы вышэй у футбольнай герархіі: Марадона ці Рабэрта Баджа, які ў адзіночку давёў Італію да фіналу ў 1994 годзе, але так і ня стаў чэмпіёнам? Але вернемся да матчу, 1:1 пасля асноўнага часу, пры гэтым на 76-й хвіліне Зыка не забівае пэнальці. У сваю чаргу ў сэрэй пэнальці не забівае вялікі Пляціні, але Францыя выйграе футбольную лятарэю — і толькі дзеля таго, каб у паўфінале зноў, як і ў 1982 годзе, суст-

рэцца са сваімі футбольнымі злымі геніямі немцамі, якія і абыграюць іх 2:0.

6. Бразылія — Галяндцыя 2:3

Чвэрцьфінал. 1994 год. Галяндцы — нейкая ўнікальная каманда. Апошнія гады яны амаль заўсёды на ранніх стадыях прайграюць будучым чэмпіёнам ці як мінімум фіналістам. У 1990-м — чэмпіёнам-немцам, у 1994-м — чэмпіёнам-бразыльцам, у 1998-м — фіналістам бразыльцам. (Ці азначае гэтая прыкмета, што чэмпіёнамі ў нядзелью стануць партугальцы, якім галяндцы прайгралі ў 1/8 фіналу?) Тады, у 1994-м, галяндцы былі, бадай, адзіныя, хто мог спыніць бразыльцаў, адзіныя, хто здолеў забіць ім два галы.

5. Ангельшчына — Камэрун 3:2

Чвэрцьфінал 1990 году. 3:2 у дадатковы час, асноўны

2:2. Адна зь нешматлікіх каларовых плямаў на тым шэрым чэмпіянаце, калі Аргентына сваім антыфутболам дакульгала да фіналу. Тры пэнальці (і ўсе справядлівыя!), гульня 38-гадовага камэрунца Ражэ Мілы, афрыканскай зборнай не хапае 10 хвілінаў да выхаду ў паўфінал. З таго матчу вось ужо 20 гадоў усе мы чуем фразу (у розных варыяцыях, але сэнс адзін) «афрыканскі футбол на пад'ёме». І калі я яе чую, мне хочацца схапціцца калі не за пісталет, то хаця б за таліцу вынікаў чэмпіянатаў. Які пад'ём? Кожны чэмпіянат максымум адна з афрыканскіх зборных выходзіць з групы і раз на дзесяцігодзьдзе даходзіць да чвэрцьфіналу. Усё, сьпяна! І самае паказальнае, што няма нікай стабільнасьці — дзе зборныя Камэруну, Нігерыі, Марока, Сэнэгалу, якія ярка праяўлялі сябе на асобных чэмпіянатах? Зьніклі ў загадкавых футбольных джунглях чорна-

га кантынэнту, саступілі сваё месца Тога і Анголе, для якіх адзін зароблены пункт ужо ёсьць падставай для нацыянальнага сьвята.

4. Аргентына — Ангельшчына 2:1

Чвэрцьфінал 1986 году. Матч, у якім былі забітыя два, напэўна, самыя вядомыя галы Марадона ў гісторыі. Першы — калі аргентынскі геній (геніям усё дазволена?) падправіў мяч рукой, сказаўшы потым, што гэта была «Божая рука». Ну, а другі гол, напэўна, сотні разоў круцілі па ўсіх спартовых каналах — ён стаў калі ня сымбалам самога футболу, то, прынамсі, сымбалам футбольнага таленту Марадона. Дыяга падхапіў мяч у цэнтры поля і па дарозе абыграўшы 6 чалавек і брамніка, не аддаючы нікому пасоў, закапіў яго ў брамку. Пэле такіх галоў ніколі не забіваў. Пэле ўмеў забіваць, але Марадона ўмеў усё астатняе. Увогуле, калі ў цыкле «Легенды чэмпіянатаў сьвету» па Euronews глядзіш на той чэмпіянат 1986 году, то са здзіўленьнем разумееш, што Марадона так ці іначэй удзельнічаў ва ўсіх галах аргентынцаў — пачынаў атаку, даваў апошні пас альбо забіваў сам. Ён быў проста на галаву вышэйшы за іншых — а побач з Пэле заўсёды было суквецце роўных ці амаль роўных яму зорак.

3. Італія — Бразылія 3:2

Чвэрцьфінальная група 1982-га. У адну чвэрцьфінальную групу выйшлі дзейныя чэмпіён — Аргентына, дзе ўжо набіраў сілы малады Марадона, непараўнальная Бразылія і Італія, якая ледзь выплаўзла з групы. Камэнтатары абураліся, што ў адну групу трапілі чэмпіёны-аргентынцы і фаварыты турніру — бразыльцы. Італьянцаў, якія ў першай групавой стадыі забілі ў трох матчах толькі два галы, ніхто і ня ўзгадваў. Але ў Італіі «прачнуўся» Росі і зрабіў у матчы з бразыльцамі хет-трык. Росі забіваў, бра-

зыльцы даганялі, нібыта вэрачы ў прымаўку, якую ім прыпісваюць — «вы заб'еце колькі можаце, мы — колькі хочам». Пасьля трэцяга голу Росі прымаўка зламалася.

2. Аргентына — Нямеччына 3:2

Фінал 1986 году быў, напэўна, найлепшым фіналам нашага часу (на другое месца я паставіў бы фінал 1998-га Францыя — Бразылія 3:0). Яркая драма зь непрадказальнымі паваротамі. Безумоўны фаварыт — Аргентына — вядзе ў другім тайме 2:0, і здаецца, усё скончана. Але немцы ёсьць немцы, Румэніге і Фелер пасьля розыгрышаў кутніх забіваюць два галы — за 15 хвілінаў да канца — 2:2. Тут ужо многім здаецца, што немцы зноў, як і ў паўфінале 1982 году, перамогуць аб'ектыўна лепшую за іх каманду. Але футбольныя богі часцей за ўсё бываюць справядлівыя — Марадона выдае геніяльны пас, і Буручага забівае пераможны гол.

1. Францыя — Нямеччына 3:3 у дадатковы час

Паўфінал 1982 году. Асноўны час — 1:1. Пэнальці выйграюць немцы. Што можна новага сказаць пра гэты матч, пра які столькі ўжо напісана? Бязьлітасны прыём нямецкага брамніка Шумахэра, за які, паводле цяперашніх правілаў, яго абавязкова выдалілі б. 3:1 на карысьць французаў за 10 хвілінаў да канца дадатковага часу, выходзіць траўмаваны Румэніге і, ледзь не кульгаючы, забівае — 3:2. Празь некалькі хвілінаў нерэальны гол Мюлера нажніцамі ў палёце празь сябе — 3:3. Ну, а пэнальці, як вы ўжо ведаеце, немцы не прайграюць. У французаў нават не было жаданьня змагацца за трэцяе месца, зрэшты, і немцы пасьля такога паўфіналу не знайшлі сілаў на галоўны матч, пакорліва прайграўшы італьянцам фінал 3:1.

І роспач нямецкай зборнай.

Каб штотыдзень атрымліваць газэту, дасылайце адрасы і прыватныя ахвяраваньні

Каб гарантавана чытаць «Нашу Ніву» цяпер, калі «Саюздрукам» і «Белпошце» забаронена распаўсюджаць газэту:

1) Просім усіх ахвотных чытаць газэту паведамляць у Рэдакцыю свае адрасы і тэлефоны. Гэта можна зрабіць па тэлефоне, факсам, праз пошту ці электронную пошту. Тэлефоны: (017) 284-73-29, (029) 260-78-32 (МТС), (029) 618-54-84 e-mail: dastauka@tut.by паштовы адрас: а/с 537, 220050 Менск.

2) Просім кожную сям'ю чытачоў пералічваць на рахунак газэты ахвяраваньне з разьліку 6 000 рублёў на месяц. Гэтага будзе досыць для выхаду і дастаўкі газэты. У блянку банкаўскага паведамленьня ці паштовага пераказу, калі ласка, дакладна і разборліва пазначайце ваш адрас, у тым ліку паштовы індэкс і код пад'езду. Тыя, хто перакажа 18 000 рублёў за раз, забясьпечыць выхад газэты на тры месяцы. Хто ж мае магчымасьць пераказаць 36 000 рублёў адразу, забясьпечыць публікацыю «НН» адразу на паўгоду.

Для гарачых дзён

Чытачы «НН» прапанавалі вырабіць майкі (цішоткі) да стагодзьдзя газэты. Як паведамлі ініцыятары, папярэднія замовы прымаюцца на e-mail: zamova2006@tut.by. Пазначыць трэба імя, кантакт (мэйл ці тэлефон), колькасьць і памер. Каштаваць такая саколка будзе 15 тыс. рублёў.

0402280179 ИЗВЕЩЕНИЕ		Фонд выдання газэты «Наша Ніва», УНП 101 115 521 МГД ААТ «Белінвестбанк», вул.Калектарная, 11, Мінск, код 764	
Счет по-лучателя	3015 212 000 012	Лицевой счет	
(Фамилия, имя, отчество, адрес)			
Вид платежа		Дата	Сумма
Ахвяраваньне			
		Пеня	
		Всего	
Кассир	Плательщик		
		Фонд выдання газэты «Наша Ніва», УНП 101 115 521 МГД ААТ «Белінвестбанк», вул.Калектарная, 11, Мінск, код 764	
Счет по-лучателя	3015 212 000 012	Лицевой счет	
(Фамилия, имя, отчество, адрес)			
Вид платежа		Дата	Сумма
Ахвяраваньне			
		Пеня	
		Всего	
Кассир	М.П. Плательщик		
КВИТАНЦИЯ			
Копія № 02300000837 of 27.05.2004 IT-19C297A-2m. 3004 ver. 06.00			

Мундыяль

ПАВАЛ КАСЬЦЮКЕВІЧ

Першы на сёння «гарчычнік» Адамыч уляпіў свайму, беларускаму, бандыту на польскім адцінку шашы Беласток—Горадня. Перад самай мяжой яны зь зяцем заехалі ў прыдарожнае бістро. Адамыч купляў хот-догі, шчодро пераліваючы іх кетчупам, а зяць сядзеў у машыне. З радыё неслася польская папса. У шыбу далікатна пагрукаліся. Стаяла трое. Характар іх заняткаў не выклікаў сумневу. Аднолькавыя скуранкі, аднолькавыя патыліцы і амаль ідэнтычныя залатыя ланцугі. Гаварыў маладзейшы. За трансфэр «немачкі» палагалася сётое, а дакладней — дзвесьце. Трохі змярцьвелы зяць каўтнуў сьліну і дастаў з кішэні складзеную ў дзвье столкі паперку.

— Мне тут вашыя калегі выдалі пропуск, — дрыготкім голасам сказаў зяць, стараючыся не запнуцца на слове «калегі». — Ага, адразу пасья Беластоку на запраўцы. Мы там ужо заплацілі за вашыя паслугі.

Маладзейшы пакруціў у руках паперку.

— Што за хрэнь такая? — сказаў ён. — Не, ня наша.

Схлусіў, вядома.

— Але той хлопец, — прыкметна занэрваваўся зяць, — такі бялявы, сказаў, што мы зможам праехаць без праблем.

— Праблем? Нема праблема, зямля, — выпнуўшы вусны, пракурняўкаў маладзейшы, і ўся тройца зладжана зарагатала.

Зяць яшчэ паўлінаўся, але другі, са шнарам на шчацэ, раптоўна перастаў сьмяяцца і зьверавата так чмыхнуў носам.

Зьявіўшыся на парозе бістро з хот-догамі ў руках, Адамыч у момант вока ўсё сьцяміў. Нязграбна пераклаў зяцёў хот-дог у правую руку, у якой ужо трымаў свой, надкусаны, а левай спрытна схопіў маленькі сьвісток, што вісеў на шыі. Трэль прыму-

сіла бандытаў гэтак жа зладжана разьвярнуцца. Адамыч кавалерыйскім трушком падбег да машыны. Наблізіўся ўсутыч да маладзейшага, пакорпаўся якую дробку сэкунды ў нагруднай кішэні джуту і высока ўскінуў перад самым бандыцкім носам руку з жоўтай карткай. Уся тройца перасмыкнулася. Адамыч выцягнуў асадку і проста на картцы пачаў занатоўваць час парушэньня і зьвесткі парушальніка.

— Я ж нічога ня ўзяў! — гістэрычна заверашчаў маладзейшы. — Ах, ты...

Другі, са шнарам, пачаў прыкладаць пальцы да вуснаў, на мігах упрощваючы маладзейшага спыніць гэтак бессэнсоўнае абскарджваньне. Але маладзейшы не сунімаўся і пахапкава, як ланцужны сабака, стаў кідацца на Адамыча. Таму, са шнарам, давялося наваліцца на маладзейшага ўсім целам. Пры гэтым ён шаптаў нешта суцяшальнае, бацькоўскае. Трэці, старэйшы і, відаць, галоўны ў іх, з робленай панібракасьцю пачаў па-ангельску ўмаўляць Адамыча адмяніць картку. Нягледзячы на тое, што яны маглі значна лепш паразумецца на іншай мове, старэйшы бандыт хоць і зь цяжкасьцю, але гаварыў менавіта па-ангельску, прытыкаючы ўсюды фразу «in nature». Ён далікатна тлумачыў Адамычу, што яны зусім не зьбіраліся браць мзду па другім коле, яны проста хацелі праверыць, што ўсё «оў-кей» ды што «гарчычнік» за такую драбязу — гэта занадта. Але Адамыч быў няўмольны. Ён кінуў колькі адрывістых фраз, пры гэтым у яго быў той самы акцэнт, што і ў бандыта. Жэстам паказаў, што размова скончаная.

Ужо на беларускім баку, значна паружавеўшы, зяць сказаў:

— Ну, вы, Станіслаў Адамавіч, сувора — адразу «гарчычнік». Я канечне іх не апраўдваю, сволачы яны рэдкасныя, але ўсё-такі суайчыннікі, свае.

Адамыч толькі пасьміхнуўся і пачаў ціхенька паўтараць: «Свае, свае, свае».

У Менску зяць адвёз Адамыча да самага дому і адразу зьехаў афармляць новую машыну. Адамыч перасеў на сіненькае «Пэжо» і таксама зьнік у віры працоўнага дня.

Пасья работы, стомлены, ехаў дадому начнымі праспэктамі. Сёння было пяць жоўтых, лічыў ён, і нават адзін пэнальці. Раптам Адамыч рэзка крутануў стэрно, выехаў на сустрэчную і заскочыў у прылеглы да праспэкту двор. Ля аднаго з пад'ездаў машына спынілася. Адамыч падняўся на ліфце на апошні паверх і жвавенька забег па жалезных прыступках у прапахлы галубіным лайном паддашак. Ля мансарднага акна туліўся чалавек, выглядаючы кагосьці на дварэ. У ягоных руках была варанёная вінтоўка з аптычным прыцэлам. Час ад часу ён кідаў позірк на гадзіннік. Трэль прымусіла чалавек падскочыць. Снайпэрская вінтоўка гахнула на падлогу. Чалавек хапатліва абярнуўся. Адамыч, не вагаючыся, прадэманстраваў кілеру сьпяраша жоўтую, а потым і чырвоную картку.

Найміт спалатнеў і зь цяжкасьцю вымавіў:

— Аль... але вы ня маеце права! Я — замежнік.

Адамыч ледзь заўважна ўсьміхнуўся, але тут жа ўсьмешка гэтая зьнікла. Ён карцінна патрымаў руку ў паветры яшчэ колькі імгненьняў ды разьвярнуўся да ашаломенага кілера сьпінай. Найміт з застыглым позіркам мэханічна скруціў глушыльнік з рулі і потым запакаваў яго ў сіні заплечнік разам з пакарацэлай вінтоўкай.

«Во прыкляпаліся — замежнік, суайчыннік. Я што ім, АБІР?» — падумаў Адамыч. Меў, меў ён права: з-пад яго белай кашулі выглядаў чорны беражок майкі арбітра, арбітра міжнароднай катэгорыі. Апусьціўшы галаву, кілер пакідаў мундыяль.

У Эўропу на ровары

Як зрабіць беларускія гарады ўтульнымі і ціхімі? Піша Андрэй Катлярчук.

12 гарадзенцаў-раварыстаў выехалі нядаўна на вуліцы роднага места, каб патрабаваць роўных умоваў руху з аўтамабілістамі. За гэтым, здаецца, руцінным пытаннем дарожных правілаў насамрэч хаваецца эўрапейская будучыня для Беларусі.

Нядаўна амбасадар Расеі ў Беларусі параўнаў беларусаў з расейцамі: маўляў, вы, беларусы, падобныя на нашых сялянаў. Ня буду спрачацца, як той казаў, па ўсіх пунктах, але падкрэсьлю тое, што выразна адрознівае беларусаў ад расейцаў. Гэта любоў нашага народу да ровару. Пабываюшы ў розных вёсках Расеі, ніколі ня ўбачыш звычайнай для нашага мястэчка і вёскі карціны: маладзціцы і старыя беларускія кабеты масава круцяць пэдалі. Едуць на працу і з працы, на сенакос і зь сена, на госьці і дахаты. Едуць самі ды вязуць бульбу, траўку, рыбу, дзетак, тавары з крамы і кірмашу. Балазе, дарогі дазваляюць: наўкол або добры асфальт, або пясчанка.

У савецкай Беларусі 1930-х ровар каштаваў тысячу рублёў, больш за карову. У панскай Польшчы ён таксама быў не даступны простым сялянам. А хацелася ж. Так зьявіўся на сьвет цалкам драўляны ровар, фота якога ў свой час абышло ўсе эўрапейскія газеты. Гэты цуд беларускай народнай думкі, зроблены ў 1935 г., можна аглядзець у Пінскім краязнаўчым музэі. Як толькі беларусы пачалі жыць лепш, ровар стала ўвайшоў у штодзённае жыццё кожнага мястэчка і вёскі БССР. За маё

АНДРЭЙ ПЯНКЕВІЧ

Бізнэс-вумэн у Амстэрдаме аддаюць перавагу роварам.

дзяцінства кожны дарослы туравец ці тураўчанка мелі ажно два ровары: стары для гаспадарчых мэтаў і новы — каб дабіць да працы.

Пашана да ровара збліжае беларусаў з старой Эўропай мэнтальна, аддаляючы нацьцю ад усходу. Ровар даўно зрабіўся часткай эўрапейскага жыцця. Велізарныя сталянкі з сотнямі і тысячамі ровараў можна ўбачыць ва ўсіх гарадох Эўразьвязу ад Партугаліі да Фінляндыі. Роварныя маршруты дазваляюць у роўным па колькасці насельніцтва зь Менскам Стэкгольме праехаць без праблемаў праз усе месцы. Больш за

тое, ва ўсіх скандынаўскіх сталіцах сёньня ровар, а не аўто абвешчаны прыватным транспартам. У Осла і Стэкгольме рух прыватных аўто ў цэнтры абмежаваны. Кожны прыватны кіроўца, перасякаючы мяжу цэнтру, плаціць два эўра за кожны заезд. Грошы здымаюцца аўтаматычна з рахунку сканэрам, што лічыць нумар машыны. Як вынік, шмат дзе, напрыклад у маім унівэрсытэце, студэнты ды вялікая частка прафэсуры (што, між іншым, маюць добрыя аўто) дабіраюцца на працу роварам, часта за 15—20 км. Вятроўку і спартовыя штаны ў

шафу, душ — і за работу. За кошт масавага руху роварыстаў у цэнтры места пануе цішыня і чыстае паветра. Апошнім часам адзін з самых папулярных відаў адпачынку ў Швэцыі — гэта прагулянка на двух колах праз усю краіну. Роварныя дарожкі ёсць паўсюль, а праз кожныя 50 км турыстаў чакае матэль. Любоў да ровара апроч здароўя і чыстага асяродку ставіць неабходныя патрабаванні да «бацькоў гораду». Буйнае места мусіць быць ня толькі пампэзна чыстым, але ўтульным і ціхім. Тыдзень таму мэр Кіева загадаў зрабіць роварныя дарожкі ў цэнтры места. Аматыры язды адразу зазначылі, што гэта толькі першы крок, якога замала. Спачатку трэба вырашыць праблему з 8-палосным аўтарухам, побач зь якім можна катацца толькі ў рэспіратары чарнобыльска ды навушніках падрыўніка. Але новы ўкраінскі брэнд зьявіўся. Цяжка ўявіць роварны рух у цэнтры Масквы, як і, дарэчы, сучасную Расею ў складзе ЭЗ. Менск такой магчымасьці ня страціць.

За больш дэталёвай інфармацыяй пра жыццё Эўропы зьяўтайцеся да ўэб-бачынаў <http://www.belarus-europe.info/> і <http://www.belarus-europe.info>.

Тэлепраграма «Акно ў Эўропу» транслюецца на канале RTV і праз кабэльнае тэлебачаньне штонядзельна а 17-й і з паўторам у панядзелак (а 5.00), аўторак (12.00), чацьвер (5.00) і суботу (2.00).

Штотыднёвая радыёпраграма «Акно ў Эўропу» транслюецца на Эўрапейскім Радыё для Беларусі на частотах AM і FM, праз спадарожнік і ў Сеціве а 8-й раніцы (AM: AM: 612 kHz, спадарожнік: 11013 Mhz, Сеціва: <http://www.belradio.fm/>, www.belradio.fm/, FM: 103.4 а 5.40).

Гэтыя праграмы фінансуюцца Эўракамісіяй.

Дзень шахматаў у «НН»

19 ліпеня (серада) міжнародны гросмайстар Зьміцер Лыбін дасьць чытачам «НН» сэанс адначасовай гульні ў шахматы.

Сэанс адбудзецца ў Беларускім ПЭН-Цэнтры. Адрас: Менск, Казлова 7—101.

Пачатак а 18.00. Уваход вольны.
 Выхад — з падарункамі да Дня шахмат.

ПІЛІГРЫМКА

Да Полацкіх пакутнікаў
3 і 11 ліпеня да 15 ліпеня адбудзецца традыцыйная пілігрымка беларускіх грэка-каталікоў зь Віцебску ў Полацак для ўшанаваньня памяці Полацкіх пакутнікаў, забітых царом Пятром у полацкай Сафіі.

Віцебск, 11 ліпеня, аўторак:
20.00 — малебен на Ўсьпенскай горцы.
 Начаўка ў школе побач з касцёлам Сьв.Барбары (вул.Ленінградзкая).

Віцебск, 12 ліпеня, серада:
07.00 — сьв.літургія ў касцёле Сьв.Барбары (вул.Ленінградзкая).
10.00 — пачатак руху пілігрымкі ад касцёлу Сьв.Барбары.

Пілігрымка зь Віцебску пройдзе празь мясцовасьці: Слабада — Шуміліна — Обаль — Гараны — Струньне — Полацак.

Полацак, 15 ліпеня, субота:
16.00 — малітва ў царкве Сьв.Сафіі.
18.00 — багаслужба ў царкве Сьв.Параскевы Полацкай.

Далучайцеся! Дэталі ўдзелу ў пілігрымцы — праз мэйл: bgkc_carkva@tut.by.

N. R. M.

8—9 ліпеня, 80 км ад Менску. Эксклюзіўная акцыя: на прыроду разам з «N.R.M.»!
 Мерапрыемства пройдзе 8—9 ліпеня на хутары, 80 км ад Менску. У праграме:
 — адпачынак на прыродзе ў добрай кампаніі;
 — сьвяткаваньне гадавіны ф/к;
 — прыняцьце канстытуцыі «N.R.M.»;
 — здымкі аматарскага кліпу на новую песьню гурту;
 — вялікі электрычны канцэрт «N.R.M.»!
 Арганізаваны адмысловы маршрут аўтобуса. Кошт праезду — 5 у.а. Дадатковая інфа: www.nrsm.org, GSM 689 40 48.

ТЭАТРЫ

Купалаўскі тэатар

9 (ндз) — «Вечар».
7 (пт) — «Каханьне ў стылі барока».
8 (сб) — «Сымон-музыка».
10 (пн) — «КІМ».
12 (ср) — «Смак яблыка».
13 (чц) — «Памінальная малітва».
14 (пт) — «Ажаніцца — не журыцца».
15 (сб) — «Таполевая завея».
16 (ндз) — «Паўлінка».
Малая сцэна
7 (пт) — «Адчыніце кантралёру!»
9 (ндз) — «Варшаўская мелёдыя».
12 (ср) — «Саламея».
15 (сб), **17** (пн) — «Дзікае паляваньне караля Стаха».

КІНО НА ВЫХОДНЫЯ

Цікаўныя дзеці і маржы-дыназаўры

«Дыназаўр Мі-Шы: Гаспадар возера» (Mee-
Shee: The Water Giant).

Вялікабрытанія—Канада, 2005, каляровы, 90 хв.

Жанр: дзіцячыя прыгоды, сямейнае кіно.

Адзнака: 4 (з 10).

Бацька ня слухае дзесяцігадовага Мака і замест таго, каб паехаць з сынама у Фларыду, адпраўляецца на канадзкае возера, дзе затапула каштоўнае абсталяваньне. Пакуль бацька працуе, хлопчык знаёміцца з мясцовым дыназаўрам. Але кепскія авантурнікі-злачынцы палююць за дзіўнаю жывёлінай.

Нізкабюджэтнае і нетаропкае кіно з сямейнымі праблемамі й прыгодамі.

Сярод актораў — Брус Грын'юд («Шальныя скачкі», «Я, робот»), але й ён ня ёсьць зоркай першай велічыні.

Канфлікты нягэўныя, і сцэнар далёка не

дзіямэнт, але кіно падкупае сваёй найўнасьцю і замілавальнаю дабрынёй. Дыназаўры ўтульна-пацешныя, зь безбароннымі маржовымі пысамі, нягоднікі зусім ня страшныя, а дзіцячыя прыгоды хлопчыка і мясцовай індзейскай дзяўчынкі знаходзяць водгук дзіцячай аўдыторыі.

Сямейныя мітрэнгі завяршаюцца поўным паразуменьнем — і гэта датычыць ня толькі людзей, але й дыназаўраў.

Агульная радасьць па-над воднай прас-торай сымбалізуе экалягічны мір — і людзьку згоду.

Андрэй Расінскі

ВАРТА ПАГЛЯДЗЕЦЬ

Субота, 8 ліпеня

БТ, 14.45

«Мае рэчы».

Беларусь, 2006, аўтар і вядоўца Алесь Матафонаў.

Перадача прысьвечаная рукапісам і старадрукам.

«Лад», 18.00

«Калі зіма ў сэрцы».

Францыя, 1992, рэж. Клёд Сатэ.

Псыхалягічная драма.

Аднойчы ў жыцці Стэфана зьявілася таленавітая скрыпачка (Эмануэль Бэар), але герой адмовіўся ад яе. Ці зіма запанавала ў ягоным сэрцы, ці мае рацыю стары сябра, які кажа, што Стэфан ня варты закаханай у яго жанчыны?

«Срэбны леў» на МКФ у Вэнэцыі. Рэжысэр Клёд Сатэ за карціну атрымаў «Сэзар». «Фэлікс» Даніэлю Атэю за лепшую мужчынскую ролю, «Сэзар» Андрэ Дусалье за лепшую другаплянавую мужчынскую ролю.

БТ, 19.10

«Тарыф на месячнае святло».

Нямеччына, 2001, рэж.

Ральф Хютнэр.

Рамантычная камэдыя.

Тэлефанаваць ці не тэлефанаваць? Пасьля першага спатканьня дзяўчына не павінна тэлефанаваць першай — і юная Кора пакутуе ў чаканьні. Але ўяўленьне яе працуе. А тут шчэ й сяброўка са сваімі парадамі...

СТВ, 20.15

«Бандыты».

ЗША, 2001, рэж. Бэры Левінсан.

Камэдыя з элемэнтамі мэлядрамы.

Нахабнік Джо і іпахондрык Тэры — самыя пасьпяховыя й абаяльныя бандыты. Крымінальная парачка ў выкананьні Бруса Уіліса і Білі Боб Торнтана ўцякае з турмы, рабуе банкі й бярэ закладнікаў. Але ў іхні зладжаньні дуэт утачылася хатняя гаспадыня, ашалелая ад занудывага жыцця. Былая суіцыдніца абірае прыгоды, але ніяк ня можа выбраць, хто з бандытаў ёй падабаецца най-болей...

Галоўную жаночую ролю выконвае Кэйт Бланшэт.

Рэжысэр Бэры Левінсан праславіўся фільмам «Чалавек дажджу».

«Лад», 22.40

«Ваяры джунгляў».

Тайлянд, 2001, рэж. Таніт Джытнукул.

Гістарычны батальны фільм.

1765 год. Імпэратар Бірмы пасылае армію на каралеўства Сіям. Але на шляху захопнікаў становіцца вёска Банг Раджан. На працягу шасьці месяцаў статысячная армія ня здольная зламаць супраціў ваяроў джунгляў...

Відовішчнае азіяцкае кіно на партызанска-вайсковую тэму.

Тайскі фільм — рэдкі госьць на нашых экранах.

АНТ, 22.55

«Адданы садоўнік».

ЗША—Вялікабрытанія, 2005, рэж. Фэрнанду Мэйрэліш.

Палітычна-любоўны трымценьнік паводле раману Ле Карэ.

Брытанскі дыплямат у Кені дасьледуе забойства сваёй жонкі і выкрывае палітычныя змовы...

Ролі выконваюць: Ралф Файнз, Рэйчэл Ўэйс.

Карціна сацыяльнага выкрывальніка Фэрнанду Мэйрэлішу («Горад Бога») намінавалася на «Оскара» й «Залаты глёбус».

БТ, 23.55

«Карты, грошы і дзьве рулі».

Вялікабрытанія, 1998, рэж. Гай Рычы.

Крымінальная камэдыя.

Чацьвёра сяброў назьбіралі 100 тысяч фунтаў, каб сесьці за картачны стол з мясцовым наркабаронам Гары-Сякерам. Але таварышы прайграліся дашчэнтку. Пазыку трэба вярнуць за тыдзень, інакш героям будуць адсякаць пальцы.

Бадзёрае кіно тарантынаўскай школы, якое само спарэдзіла перайманьні.

СТВ, 00.00

«Апантаны» («Уласнасьць Махоўні»).

ЗША—Канада, 2003, рэж. Рычард Квятноўскі.

Крымінальная драма.

Днём Махоўні — узорны банкаўскі службовец, але ўначы ён апантаны гульнёвым азартам. Махоўні прайграў вялікія сумы — і ён вырашае ўзяць грошы сваіх кліентаў...

У галоўнай ролі Філіп Сэймур Гофман («Капот»).

Нядзеля, 9 ліпеня

«Лад», 22.30

«Інтэрдзяўчынка».

Расія (СССР) — Швэцыя, 1989, рэж. Пётар Тадароўскі.

Сацыяльная драма.

Першы савецкі фільм пра валютных прастытутак. Лідэр тагачаснага пракату.

Сёньня перабудовачная карціна цікавая пнатліва-надрыўнай іграй Алены Якаўлевай.

Андрэй Расінскі

КІНО НА DVD

MASTER RECORDS

500% Такешы.

Драма, Японія, 2005, рэж. Такешы Кітана.

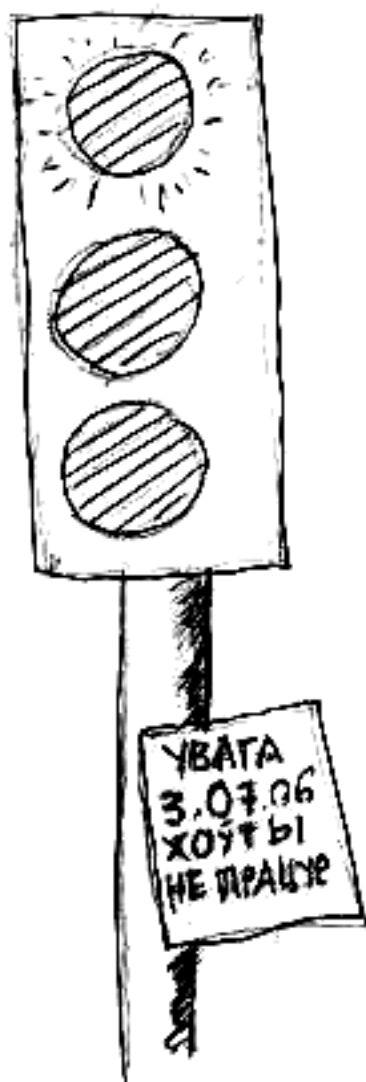
У ролях: Такешы Кітана, Каёка Кішымота.

Такешы Кітана вядзе на тэлевізіі папулярнае шоў. Але аднойчы ён сустракае свайго двойніка — Такешы.

Анталёгія Такешы Кітана.

Менск, Кісялёва 12, 643-21-08

...прапаганда дзяржаўнай сымболікі на Дзень рэспублікі была пасьядоўная.

...мабільныя кампаніі працавалі з самымі маленькімі групамі кліентаў.

— Дык вам забаронены ўезд у Эўропу?
Спэцыяльна для вас у нас ёсць тарыф «Невыязны» — усе званкі, якія ўваходзяць, — бясплатна. А таксама адзін любімы нумар у Гаазе — пракурора па правах чалавека.

...Наталья Д., як сьцьвярджае «СБ», сапраўды марыла, каб прэзыдэнт падараваў ёй танец на балі выпускнікоў.

— Дачушка, ты чаго крычала ў сьне?
— Я сьніла, што танцую зь ім. А потым гляджу — гэта Казулін!!!

У НУМАРЫ

У нядзелю
фінал

Віталь Цыганкоў
склаў дзясятку
супэрматчаў
чэмпіянатаў Сьвету.
Старонка 24.

Мундыяль

Новае апавяданьне
Паўла
Касьцюкевіча.
Старонка 27.

Першы
сухарэнкаўскі
прысуд

Маладафронтвец
Эдуард Зелянкоў
вытрымаў суд. 3
Жлобіна піша
Зьміцер Дзядзенка.
Старонка 5.

Беларусістыка
ў ЭГУ

Павал Церашковіч:
«Чуткі ствараюць
людзі, не знаёмыя з
ЭГУ».
Старонка 19.

«Прашу
ўключыць мяне
і маю сям'ю ў лік
неўязных...»

...І лідэраў партый
таксама». Пошта
рэдакцыі —
старонка 18.

«НН» СТО ГАДОЎ З ВАМІ

«Нацыяналісты» — гэта людзі, каторыя лічаць, што толькі іх нацыя самая лепшая, толькі яна павінна мець поўную волю дзеля свайго разьвіцця, хаця бы прыйшлося пры гэтым пакрыўдзіць і ціснуць без усялякай прычыны другія нацыі. Кожны народ, каторы хоча жыць і разьвівацца побач зь іх нацыяй, нацыяналісты лічаць сваім ворагам і стараюцца ўсялякімі спосабамі загубіць яго. Такія нацыяналісты ёсьць і між рускімі, і між палякамі...

«Нацыяналістам» ненавіснае адраджэньне такіх нацый, як украінцы, беларусы і другія. «Нацыянальная» палітыка і кіруецца да таго, каб наш край зусім зраўнаваць з расейскімі губэрнямі, каб ня даць яму жыць сваім жыцьцём, якое назначыла яму гісторыя.

«Наша Ніва». 1911. № 25—26. 1(14) ліпеня

А ты падпішыся!

Каб рэгулярна атрымліваць
«Нашу Ніву»,

проста паведаміце ў Рэдакцыю свой адрас.
Адначасова Рэдакцыя зьвяртаецца з просьбай
ахвяраваць на выданьне. Дэтэлі — **старонка 26.**

Наступны
нумар
«НН» выйдзе
21 ліпеня.ПРИВАТНЫЯ
АБВЕСТКІ

ВЯНЧАНЬНЕ

У суботу, 8-га, а 13-й у катэдры вянка-
ецца судыякан Грэка-Каталіцкай Цар-
квы, выпускнік Гуманітарнага ліцэю Яўген
Усошын. Ліцэйны ўсіх гадоў, павіншуюм
аднакашніка!

ВІНШАВАНЬІ

Алеся і Вольгу Кастыкаў віншуюм з
нарадзеньнем сына! А малага Дзімку,
адпаведна, — са зьяўленьнем браціка.
Сябры

Самую шчырую беларускую патрыётку
з Прагі, Вольгу Караткевіч, віншую з Днём
народзінаў! Я табою вельмі ганаруся й
паважаю. Зычу моцы, шчасця й радасьці.
Жадаю, каб усе твае мары зьдзейсьні-
ся. Шараговы адраджэнец

ГЕНЭРАТАР

Патрэбны генэратар для правядзень-
ня фэсту «Аршанская бітва — 2006». Т.:
319-65-74, Генадзь

КНИГІ

Да 14 жніўня на сядзібе БТМ (Румянца-
ва, 13) «Нашу Ніву» можна будзе атры-
маць толькі з 18-й да 20-й з панядзелка па
пятніцу

ТРАКТАР

Куплю трактар МТЗ. Т.: 164-93-85

ПРАДАМ

Вельмі старыя кампутары. Т.: 114-84-79

ЖАРТЫ

Быў у вёсцы малы Васіль, які заўсёды
дурыў аднавяскоўцаў. Вось бяжыць ён
вуліцай кудысьці, а яго просяць: «Ва-
сіль, змані што-небудзь». «А, няма калі
маніць! Тата лазьню натапіў, прыходзь-
це парыцца!» Прыходзяць, а ніхто й ня
думаў насамрэч лазьню тапіць.

Даслаў ВТ

Наша Ніва

незалежная газэта

заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991

галоўныя рэдактары «Нашай Нівы»:

З.Вольскі (1906), А.Уласаў (1906—1914),

Янка Купала (1914—1915), А.Луцкевіч,

У.Знамяроўскі (1920), С.Дубавец (1991—2000).

сакратарка рэдакцыі Наста Бахшанская
галоўны рэдактар Андрэй Дынько
фотарэдактар Арцём Лява
нам.галоўнага рэдактара Андрэй Скурко
мастацкі рэдактар Сяргей Харэўскі
выдавец і заснавальнік Масцовы фонд выданьня
газэты «Наша Ніва»

АДРАС ДЛЯ ДОПІСАЎ:

220050, Менск, а/с 537

Tel/fax: (017) 284-73-29, 8-029-613-32-32,

8-029-707-73-29.

E-mail: nn@promedia.by

On-line: www.nn.by

© НАША НИВА. Спасылка на «Нашу Ніву» абавязковая. 12 палос фар-
матам А2, 6 друк. арк. Друкарня РУП «Выдавецтва «Беларускі Дом друку».
Менск, пр. Ф.Скарыны, 79. Рэдакцыя не нясе адказнасці за зьмест рэклам-
ных абвестак. Кошт свабодны. Пасьведчаньне аб рэгістрацыі пэрыядычнага
выданьня №581 ад 4 ліпеня 2002 г., выданае Міністэрствам інфармацыі
Рэспублікі Беларусь. Юрыдычны адрас: г. Менск, вул. Калектарная, 20а,
п. 112. Р/р 3015212000012 у МГД ААТ «Белінвестбанк», Менск, код 764.

Наклад 2521. Газэта выдаецца 48 разоў на год.

Нумар падпісаны ў друк 23.00.05.07.2006.

Замова № 3679.

Рэдакцыйны адрас: Менск, Калектарная, 20а/112